KEMALETTİN TUĞCU

Kuklacı

Temel 100 Eser

DAMLA YAYINEVİ

Kemalettin Tuğcu

(1902 - 1996)

Usta ve kıvrak kalemiyle Türk çocuklarına ömrünü ve gönlünü veren Kemalettin Tuğcu, 1902 yılında İstanbul'da doğdu.

Ayaklarındaki rahatsızlık yüzünden, hayatının ilk 25 yılını Çengelköy'de, dedesinden kalma bir köşkte geçirdi. Çocukluk çağlarından başlayarak şiir ve roman yazdı. Hiç okula gitmedi, hiçbir öğretmenden ders almadı. Kendi kendisini yetiştirerek tercüme yapacak kadar Fransızca öğrendi.

Yazı yazma onun için bir avuntu ve tutku oldu. Kendisi bunu şöyle anlatır:

"Ben yazdığım kadar yaşarım. Bana tesir eden bir küçük olayla içimden geldiği gibi yazmaya başlarım. Heyecanım süresince yazarım. Edebî, ilmî, politik bir iddiam yoktur."

Tuğcu, ilk yazılarını Yavrutürk Çocuk Dergisi'nde yayımlamaya başladı. 1936 yılından sonra hemen hemen İstanbul'da çıkan bütün çocuk dergilerinde şiir ve hikâyeleri yayınlanmıştır. Çocuk romanları yazmış, bu arada bazı romanları filme alınmıştır.

Romanlarında trajik unsurlar ön plandadır. Tuğcu'nun; tercüme romanları, on iki adet aile romanı, üç yüz kadar çocuk romanı ile gazete ve dergilerde çıkmış iki yüzden fazla seçme hikâyeleri vardır.

DAMLA YAYINEVİ

KEMALETTİN
TUĞCU

KUKLACI

DAMLA
YAYINEVİ

KEMALETTİN TUĞCU

Damla Yayın Nu.: 138

Kemalettin Tuğcu Klasikleri

Yayın Hakkı Copyright©:
Damla Yayınevi

Genel Yayın Yönetmeni:
H. Hüseyin Doğru

Kapak:
Cemal Dündar

İç Resim:
Alaaddin Barışkan

Dizgi - Mizampaj:
Damla Yayınevi

Baskı - Cilt:
Morpa Ofset / 2017
Tel: 0212 886 52 13
Matbaa sertifika no: 29736

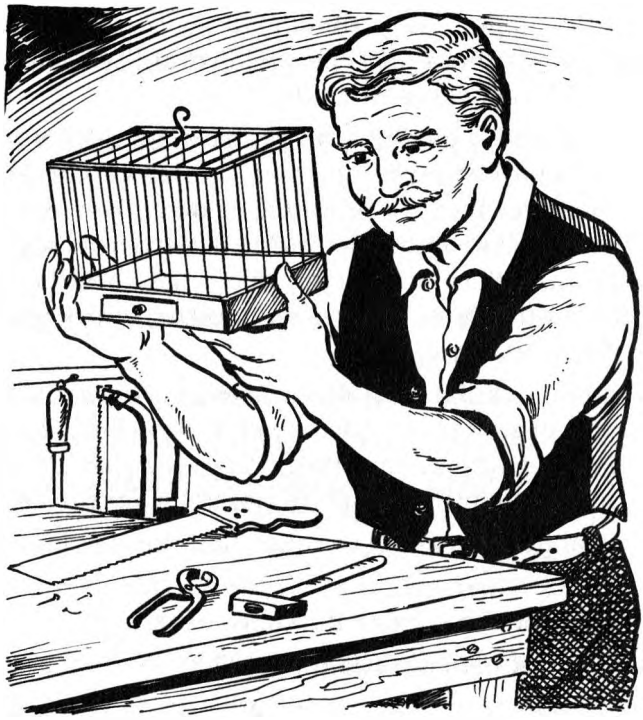
Sertifika Nu.: 12582

ISBN Nu.: 978-975-381-098-2

DAMLA YAYINEVİ®
Prof. K. İsmail Gürkan Cad. No: 8
34110 Cağaloğlu-İSTANBUL
Tel.: 0212 514 28 28 (pbx) Faks: 0212 528 24 01

/damlayayinevi www.damlayayinevi.com.tr
blog.damlayayinevi.com.tr

KUKLACI

Recai Bey hava kararırken apartmana döndü. Sabahleyin erkenden, eşi Sahire Hanım onu sokağa salıvermişti:

— Sen bugün git, ayak altında dolaşma. Kadın gelecek, dairede temizlik yaptıracağım.

Recai Bey uysal bir adamdı. Böyle aşağılayıcı sözlere aldırmaz, onları söyleyenin saygısızlığına, biraz da terbiyesizliğine verirdi. Yetmiş beş yaşından sonra şuna buna kızmak, bir damarının çatlamasına neden olmak istemezdi. Kızmakla beraber:

— Olur, öyle yapayım, dedi.

On iki daireli olan Zümrüt Apartmanı onundu. İki dairesini birleştirip oğlu, gelini ve damadı ile birlikte oturuyor, geri kalan on dairenin geliri ile geçiniyordu. Söz aramızda, bankada da bir hayli parası vardı.

Elinden birçok iş geldiği gibi, okumaya da düşkün, geniş görüşlü, hemen her şeyle ilgilenen, inceleyen, özleyen bir insandı. Saatlerce bir park sırasında, ya da bir kahvenin caddeye bakan camının arkasında oturup gelen geçeni seyreder, birtakım düşüncelere dalıp gider, vaktin nasıl geçtiğini unutur, gurbete düşmüş bir garip avare dolaşır, kılık kıyafetine de pek dikkat etmezdi.

Oğlu Bedri hukuku bitirmiş, bir avukat arkadaşı ile çalışıyordu. Perihan adında aklı başında bir kızla evliydi. Bu gelin, aile içinde etliye sütlüye karışmazdı. Geçimsiz olan görümcesi Calibe'nin ve kayınvalidesi Sahire Hanım'ın kahrını çekerdi.

Yıldız, bu gelinin çektiği ıstırabın da farkında olduğu için dayısına:

— Sen karını alıp gitsene buradan, derdi.

— Vay küçük hanım, fazla mı geldik?

— Sen onun çektiği sıkıntının farkında değildin, günde iki nöbet olsun ağlar. Sen ablan olacak Calibe'nin ne mal olduğunu bilmez misin?

— Calibe dediğin kim?

— Kim olacak, benim anam.

— Anana karşı çıkıyorsun.

— Ben, kim ezilirse, kim haklı ise onun yanındayım. Perihan sabahtan akşama kadar çalışır, bu apartmanda onu bir hizmetçiden ayırt edemezsin. Üstelik adı tembel, beceriksiz.

Bedri Bey de yeğeni Yıldız'ın dürüstlüğünü bilir ve onu severdi. Ama bir türlü iki ucunu bir araya getirip bir ev tuta-

rak karısını alıp ayrı eve çıkamıyordu. Geçim kolay değildi. Babasının evinde hemen her şey bedava. Elini kolunu sallaya sallaya gir çık. Para soran eden yok.

Yıldız, hemen her gün annesi Calibe, babası Hayri Bey'le münakaşa eder, onlara karşılık verir. Meydan okurdu.

Recai Bey, bu Hayri Bey'i basit bir memurken, kredisi sayesinde, kısa zamanda bir bankada şefliğe kadar yükseltmişti. O da bedavacılardandı. Hayli yüksek olan maaşından, ikramiyelerinden kimsenin hayır gördüğü yoktu. Karısı bir şey isteyecek olsa:

— Hayrola, derdi. Baban harçlık vermiyor mu?

Kocasından soğuk bir cevap almaktansa Calibe, isteyeceğini babasından istemeyi tercih ederdi. Recai Bey:

— Takma kafanı, derdi. Yuvarlanıp gidiyoruz işte.

Apartmanın işlerini, incelebildiği kadar incelmiş, yontulmuş bir köylü hizmetçi görüyordu. Ailenin ağız tadını almış olduğu için yemeklerine pek diyecek yoktu. Elli yaşına geldiği hâlde altın merakı gitmemişti üstünden. Aylığını hep bileziğe, ya da reşat altına yatırır, çift kilitli sandığında sakladığı bu altınları, odasının kapısını kilitleyerek her akşam, yatmadan önce seyrederdi.

Recai Bey bütün gününü dışarıda geçirdikten sonra eve gelmiş ve kapıdan girer girmez sol taraftaki mutfağın kapısından bakmış ve:

— Kolay gele Fatma, diye seslenmişti.

Kadın cevap vermeyince:

— Bana bak, dedi. Dilini mi yuttun? Sana lakırdı söyledik.

Kadın başını çevirip:

— Kuzum bana bir de sen çatma, dedi. Akşama kadar iş, iş. Canım çıktı. İki daire birden, kolay mı?

— Hanım nerede?

— Nerede olacak, berberde.

— Bu ne bitmez berber işi be! Sakal tıraşı mı oluyor bu kadın!

Hizmetçi:

— Eee, dedi. İnsan altmışını geçince suratında kalın kalın kıllar çıkıyor. Sonra saç boyası, tırnak cilası var.

— Calibe nerede?

— Bilmem. Nereye gittiğini söylemedi.

— Gelin?

— Gelin nerede olacak? Hanımefendi büfenin içindekileri çıkartıp tozlarını almasını söylemiş. Gümüşleri de parlatacak.

Recai Bey buzdolabını açtı, baktı:

— Fatma, dedi. Ben acıktım, Ne vereceksin bana?

Kadın:

— Ne vereyim, dedi. Peynir, ekmek, zeytin.

— Yumurta yok mu?

— Vardı ama, Yıldız okuldan gelince acıkmış, onlar istedi. Ona iki yumurta kırdım.

— Peki, bu fasulye piyazının üstündeki yumurtalar neyin nesi?

— Hayri Bey telefon etmiş, terziye uğrayıp yeni elbisesini alacakmış. Biraz geç kalacak. Calibe Hanım iki yumurta haşlamamı söyledi.

— Aman ne güzel! Bugün başka yemek pişmedi mi? Millet ne yiyecek?

— Haşlama et, pilav, karnıyarık var. Yarım saate kadar hazır olur.

— Pekâlâ, ben odama gidip soyunayım.

Fatma, Recai Bey'in arkasından seslendi:

— Bey, Bey, senin odanı misafirler için yatak odası yaptılar.

Recai Bey durdu, yüzü yavaş yavaş kızardı.

— Ne demek o? Ben nerede yatacağım?

— Sizin yatağınızı Yıldız'ın odasına götürdük.

— Bana bak, bu altı odalı çift dairede benim bir odam olamıyor mu?

— Ne bileyim ben.

— Kitaplarım, tezgâhım, aletlerim?

— Onları Hanımefendi aşağıya, bodruma yolladı.

— Bana bak Fatma, ben bu Zümrüt Apartmanı'nda eşek başı mıyım?

— Ne olduğunuzu ben ne bileyim!

Recai Bey kızmamaya çalışır, her şeyi olduğu gibi kabul ederdi. Fakat o akşam rengi önce sararmış, sonra kızarmıştı.

Torununun odasına doğru yürüdü. Kapalı kapının arkasından müzik sesi geliyordu. Kapıyı açıp baktı. Yıldız pencerenin önünde oturuyordu. Radyosunu açmıştı. Dedesini görünce:

— Hoş geldin dedeciğim, dedi.

Recai Bey:

— Hoş gelmedim Yıldız, dedi. Su hâle bak. Benim karyolamı buraya taşımışlar. İşte komodinim, sigara tablam, bir de sürahim. Senin anlayacağın, benim odam, kitaplarım, tezgâhım ortadan kalkmış.

Karyolaya oturmuştu. Sigarasını yakarken elleri titriyordu. Yıldız:

— Benim de canım sıkıldı dede, dedi. Seninle bir odayı paylaşmayı çok isterdim. Ama sen rahatsız olursun.

Recai Bey:

— Su hâle bak Yıldız, dedi. Kalabalık olduk diye aradaki duvarı kaldırtarak salonla birleştirelim. Altı oda var. Biri

Sahire Hanımefendinin yatak odası. Birisi kerimemiz Calibe Hanım'ın odası, biri oğlumuz Bedri'nin yatak odası. Biri hizmetçi odası, öteki torunum Yıldız'ın odası. Etti beş, altıncısı misafirin yatak odası. Recai Efendi'ye bu apartmanda barınacak bir köşe yok.

Yıldız telaşla:

— Kendini üzme dede, dedi. Düzeltiriz.

Recai Bey:

— Kafalar düzelmeyince bu iş düzelmez kızım, dedi. Önce kafaları düzeltmek lazım. Eve geliyorum. İçim bayılıyor, yiyecek arıyorum, bu on iki daireli apartmanın sahibi Recai Efendi'ye peynir ekmekle zeytinden başka bir şey yok. Piyazın üstüne iki yumurta haşlanmış, onlara dokunulmaz. Çünkü damat bey için hazırlanmış.

Bu sırada bağırtılara Fatma gelmişti. Elinde bir tabakla bir çatal, bir dilim de ekmek vardı.

— Bedri Bey çok beğenmişti ciğer tavasını, dedi. Bana saklamamı tembih etti. Siz yeyin, ben yarın tazesini yaparım.

Recai Bey:

— Lüzumu yok, dedi. Sen git bana Halim'i çağır, Halim'i.

— Ocakta yemek var...

— Sana git Halim'i çağır, dedim.

— Yemek yanacak...

Yıldız avazı çıktığı kadar:

— Kadın kulakların sağır mı, diye bağırdı. Dedemin dediğini yapsana.

Fatma kapıdan çıkarken:

— Ne oluyor akşam vakti, diye söyleniyordu.

Bu arada Perihan telaşla gelmişti:

— Fatma Hanım, Beybaba'mı neye sinirlendiriyorsun, diye haykırdı.

Kadın aksi aksi:

— Hanımefendi evde yok diye senin de dilin mi bitti, dedi.

Recai Bey torununun odasına getirilmiş ve karyolasının ayak ucuna asılmış olan bastonunu kaptı ve yürüdü:

— Allah'ın odunu, sen kime karşı geliyorsun bakayım. Şimdi seni eşek sudan gelinceye kadar döverim.

Fatma mutfaktan çıkıp kapıya gitti. Üst üste zile bastı. Dışarıdan da kapı vuruluyor, gürültüden zilin sesi duyulmuyordu. Perihan kapıyı açtı. Sahire Hanım kokular içinde içeriye girdi:

— Ayol sağır mısınız, dedi. Bir saattir kapıda bekliyorum.

Recai Bey:

— Ne cehennemdesin, dedi. Benim odama ne oldu, benim odama?

Sahire Hanım:

— Ayol aklını mı bozdun Recai, dedi. Ne üstüme varıyorsun.

Recai Bey:

— Bana bak Sahire, dedi. Bana bak Sahire. Ben senin ağzının kaşığı değilim. Ben bu evde Beyefendi'yim, sağır kulağına kurşun akasıca. Ben bu evin Beyefendisi'yim. Beni adımla çağıramazsın.

Sahire Hanım:

— Ne oldu bu adama, diye gelinine sordu. Kaçırdı mı?

Kapıcı çıkmıştı yukarıya. Yıldız:

— Halim Efendi, dedi. Bodruma yollananları hemen yukarıya çıkart. Dedemin kitaplarını, tezgâhını, gece lambasını, daha ne yolladılarsa. Anladın mı? Çabuk.

Sahire Hanım:

— Sana da ne oluyor zibidi, dedi. Bu evin hanımı benim. Ben deden gibi bunak değilim.

Bu anda bir tokat patladı. Sahire Hanım etinden et kesilmiş gibi avazı çıktığı kadar bağırdı. Kocasının üstüne atılmaya kalktı, fakat ikinci bir tokat öteki yanağına indi. Yıldız araya girdi:

— Dede, biraz da kendini düşün, dedi.

Fatma ile Perihan üst dudağı kanayan Sahire Hanımı ite kaka odasına götürüyorlardı. Kadın:

— Karakola gideceğim, diye bağırıyordu. Sürüm sürüm süründüreceğim bu herifi. Kadına el kaldırmak ne demekmiş, ona gösteririm ben!

Olayın üstüne Calibe ile Bedri de gelmişlerdi. İkisi birden:

— Ne oluyor, bu ne rezalet, diye bağırdılar.

Recai Bey onlara döndü, morararak bağırdı:

— Bundan sonra böyle, dedi. Rezaleti ben gösteririm sizlere. Başımın belaları. Ben bu evde neyim? Sizde hiç saygı yok mu? Başımı sokacak bir odam olmayacak mı benim?

Calibe:

— Ben sana söylemiştim anne, dedi. Ne oldu sana, dudağın kanıyor?

Recai Bey:

— Ağzının payını verdim, dedi. Biraz daha konuş, senin de ağzının payını vereceğim. Çabuk ol, benim odamı hazırla!

Calibe:

— Baba, olur, sen telaş etme, dedi. Hayri'nin yemeğini hazırlayayım, ben hepsini yaparım.

Recai Bey:

— Öyle, dedi. Evvela Hayri Bey'in yemeği hazırlanacak. Beyefendi terziye uğramış, mevsimlik bir kostüm ısmarlamış.

Hangi terzi bu? Kayınbabanın terzisi Altınmakas Mustafa değil mi? Ismarla ısmarlayabildiğin kadar.

Yıldız:

— Dede ayaklarını öpeyim, sen git salona, dedi. Ben hepsini yaptırırım.

Açık duran oda kapısından Sahire Hanım'ın sesi:

— Bir çöpe elini süremezsin, dedi. Ben hepinize yapacağımı bilirim.

Recai Bey:

— Bana bak Sahire, dedi. Burası Yeniçeşme'de Yumurtacı Sokağı değil! Buranın sahibi benim. Ya haddini bil, aklını başına toplayıp otur, ya da yıkıl git, baban bekçi Raşit Efendi'nin evine. Senin borun öterse ancak orada öter.

Sahire Hanım birden ince ince ağlamaya başladı. Perihan ve Bedri onun dudağından akan kanı dindirmeye çalışıyorlardı. İki yanağında da şamar izi vardı.

*

* *

Sarsıntıyı atlatmak kolay olmamıştı. Sahire Hanım birkaç gün odasından çıkmamış, öfkesinden, sıkıntısından birkaç kilo vermişti. Zaman zaman kocasını dava etmeyi aklına koymuş, bunu avukat olan oğluna söylemişti. Fakat Bedri Bey:

— Anne, demişti. Babam durup dururken sana el kaldırmadı. Bu adam bu apartmanda korkunç bir ihmale uğradı. Sen karısı olup da kocana bakmadın, evin içinde en fazla harcanan o adam. O toplantı senin, bu toplantı benim gezmeyi bildin. Kendini her şeyin sahibi ve hâkimi sandın. Ama bu adam bütün bu varlığı alın teriyle kazanmıştır. Her şeyi bizler gibi asalaklara bırakacak değildir. Zaman zaman kendini kaybettin, bu hâllere sebep sensin.

Sahire Hanım:

— Babandan yana çık bakalım, dedi. Bir ailenin bütün varlığı ortaktır. Baban tek başına hiçbir şeye sahip olamaz.

— Sen nalıncı keseri gibi kendine yontma anne. Babam isterse bugün nesi var, nesi yok satar. Parasını da çıtır çıtır yer, kimse karışamaz.

— Bunadı diye vasiyet altına aldırtırım.

— Babam bütün aklına ve sağlığına sahiptir anne.

— Ya yaptıkları...

— Ya senin yaptıkların anne? Okumak, avunmak için el işleriyle meşgul olmak alışkanlığında bulunan adamın odasını nasıl ortadan kaldırırsın? Misafir için yatılı oda ne demek oluyor? Kendin apartmanın en güzel odasına kurulursun, mal sahibi olan kocanı torununun odasına atarsın. Doğru mu yaptığın?

— Elbette doğru. Torunum der de bir daha başka bir şey demez. Otursunlar beraber.

— Anne, bu adam tek başına bir odaya kapanmaya alışık. Bakarsın gece yarısı kalkar, okur, ya da oyma yapar. Hesabı, kitabı vardır. Birtakım merakları vardır ki, ne senin aklın erer, ne benim, ne de Damat Bey'in... Kuzu gibi adamı ihmal ede ede bu hâle getirdin. İstediğin gibi dava aç. Ben babamdan yanayım.

Damat Bey, büsbütün başka fikirdeydi. Sahire Hanım ortaya çıktıktan sonra, Recai Bey'in bulunmadığı yemekte:

— Bu böyle sökmez Valide Hanım, demişti. Bu ailede huzur kalmadı. En iyisi apatmanın dairelerini taksim etmektir. Nasıl olsa çocukları Recai Bey'in varisidir. Şimdiden bölüşme yaparak bu meseleyi halletmeli.

Yıldız dinlemiş, dinlemiş:

— Baba, demişti. Kimin malını bölüşüyorsunuz? Dedem sağ olduğu kadar kendi mallarının hepsine sahiptir. Ortaya

yeni yeni adetler çıkartarak adamı dinden imandan çıkartmayınız. Bu evde lakırdı söylemeye hakkınız olmadığı gibi oturmaya da hakkınız yok. Kuzu gibi adam. Besle kargaları, oysun gözünü.

Hayri Bey sofradaki sürahiyi kapıp kızının başına vurmak için davranınca Bedri Bey bileğine yapışmıştı:

— Yavaş, o kadar uzun boylu değil. Biraz daha sinirlerimize sahip olmalıyız.

Calibe Hanım:

— Yıldız, çeneni tut artık, dedi.

Yıldız:

— Siz de saçmalıklarınızla insanı çatlatmayınız, dedi. Babaya bak. Sürahiyi kafama vuracak. Sonra da dün akşam, kızı alıp gideriz, o da görsün gününü, diyordu. Ben sizinle gider miyim?

— Yıldız, sus, şimdi fena olacak?

— Daha fenası can sağlığı. Siz artık istediğiniz kadar saçmalayın. Benim iştahımı kaçırdınız.

Kız kalkıp gitmişti. Hayri Bey:

— Hepimiz iyiden iyiye cıvıttık, dedi. İnsan bir yemek yiyecek, o da burnundan geliyor.

Bedri Bey:

— Enişte, dedi. Sen bankada müdürsün. Tek başına bir daire tutup aileni geçindirecek kadar para alıyorsun. Artık yemeğini de dışarıda ye. Burası lokanta değil. Her gün Fatma kadına yemek ısmarlamak yok. Yok kuzu pirzolası, yok biftek, yok soğanlı yahni... Oh, ne âlâ memleket! Yalnız sen mi? Biz de öyle. Paşa gönlümüz ne isterse onu ısmarlıyoruz. Bu ailede önüne ne konursa onu yiyen, yemek seçmeyen bir adam varsa o da babam.

Hayri Bey:

— Ben canım neyi isterse onu yerim Bedri, dedi.

— Bedri Bey:

— Tamam, dedi. Öyle yap. Yarınki listeyi öğrenmek ister misin? Bol biberli kuru fasulye, pirinç pilavı, karpuz.

— Desene artık asker ocağına döndü burası. Karavana yiyeceğiz.

— Yiyelim de bin şükredelim. Öbür gün için etli nohut, kaşarlı makarna taze kayısı. Ama bol bol hıyar sövüş, kıvırcık salata da var.

Sahire Hanım:

— Galiba o bize de veriyor yemek listesini, dedi.

— Calibe Hanım:

— Anne, dedi. Sen de bu kızın üstüne vara vara deli etme. Sana: "Dedemin odasını bozmayın, rahatını kaçırmayın adamın." dememiş miydi? Çanak tuttunuz bu felakete. Hem unutma, bütün kiracılar tembihli, kiralar Yıldız'a ödenecek, o da topladığı parayı dedesine verecek.

Recai Bey aile halkıyla teması kesmiş gibiydi. Sahire Hanım onun bu hâlini fırsat biliyor:

— Utancından çıkamıyor ortaya, diyordu.

Bunun gibi bir konuşmayı Recai Bey duymuş ve ailenin topluca oturduğu yemek sofrasına doğru bir iki adım yürüyüp:

— Bana bak Sahire, demişti. Burası Şişli'de Zümrüt Apartmanı... Fatih, Yeniçeşme'de, Yumurtacı Sokağı'ndaki ev değil. Çoluk çocuğun yanında benim ağzımı açtırma.

Sahire Hanım kıpkırmızı kesilerek:

— Allah'ını seversen sus artık Recai Bey, demişti. Ağzım var, dilim yok. Benden ne istiyorsun?

— Çeneni tut be kadın! Çanak tutma. Bunca yıl şımarıklığını çektim. Giderayak benim başımı belaya sokma.

Recai Bey: 'Çeneni tut be kadın!' diyerek Sahire Hanım'a çıkıştı.

Bu Fatih'te, Yeniçeşme'de, Yumurtacı Sokağı'ndaki olup bitenler aile halkında merak uyandırıyordu. Ama Sahire Hanım bu konuda ağzını bile açmıyordu.

Yalnız Calibe, babasının son zamanlarda ortaya çıkardığı Yumurtacı Sokağı ifadesinin ne olduğunu biliyordu. Bunu kardeşi Bedri de bilirdi. Çünkü daha her ikisi de evlenmeden önce, babaları ile anneleri arasındaki münakaşadan annele-

rinin Raşit adındaki bir bekçinin kızı olduğunu biliyorlardı. Ortaokulu bile bitirememiş olan Sahire adındaki kızın gözü yüksekteymiş. Kendisini bir emniyet memurunun kızı olarak Recai Bey'e yutturmuş.

Kendisini gayet munis ve uysal gösteren Sahire, evlendikten sonra ailesi ile münasebetini kesmiş.

Sahure, kendi adını da Sahire şekline soktuktan sonra gittikçe işi azıtmaya başlamış. Her iki çocuk, annelerinin geçmişini çok iyi biliyorlardı. Ama birisi bunu hanımına, öteki de kocasına duyurmamıştı.

Sahire Hanım, geçmişinin ortaya dökülecegi korkusu ile kocası ile daha fazla bozuşmak istemiyordu. Yavaş yavaş, kendisi de kocasına karşı ihmalkâr ve nankörce davrandığını anlıyordu. Özellikle kızı, bunu onun yüzüne vuruyordu.

Recai Bey tarafından azarlandığı için çıkıp gitme tehdidinde bulunan Fatma Hanım, bu ileri yaşından sonra daha başka el kapılarında çalışmaya pek gelemeyecekti. Aileye karşı bir göl yapmış, bohçasını bile hazırlamış, Recai Bey onun:

— Beyefendi, kısmet bu kadarmış, hakkınızı helal ediniz, demesine karşı:

— Fatma, sen de helal et, deyivermişti.

Fakat kadının kovulmadığı hâlde gitmeye kalkmakla hata ettiğini anlamış ve Yıldız'a başvurmuştu:

— Kızım, sen benim elimde doğdun. Bezlerini ben yıkadım. Sen araya gir de ben kalayım gene.

Yıldız dedesine giderek:

— Bize bu kadar emeğin var dedeciğim. Kadıncağızı salıvermeyin, demişti.

Recai Bey:

— Kendisi gitmek istiyor, dedi. Ben yol vermedim ki.

— Müsaade et de ben alıkoyayım dede.

— Ne istersen yap.

Yıldız ortaya çıkmış ve:

— Fatma Hanım, demişti. Ben gitmene razı değilim. Burası senin evin gibidir. Bunca emeğin var. Seni işe zorlayan da yok. Haydi, gir odana, soyun dökün, işine bak.

Buna bütün ev halkının kadınları ve Fatma Hanım'ın kendisi de sevinmişti. İşlerin üstlerine yıkılacağından korkan gelinle annesi rahat bir nefes almışlar, Calibe Hanım:

— Seni uyanık, demişti. Kırk yılda bir işe yaradın.

Yavaş yavaş, Recai Bey odasına yemek taşınmasından da vazgeçti. Biraz buruk biraz sessiz de olsa ailece yemek yeniyordu. Eskiden Damat Bey yemeğini bu sofrada, ağır ağır yerdi. Pek konuşmayan bu adam, aile halkına yan gözle bakar, hemen hemen hepsinin sözlerini veya davranışlarını küçümserdi.

Ailede o ilk geçimsizlik patlak verdiği ve bu arada Recai Bey'in de ileri geri söylendiği, kirli çamaşırların ortaya döküldüğü olaydan sonra Damat Bey açıktan açığa yemekleri tenkit edemiyor, ara sıra karısının kulağına bir şeyler fısıldıyor, Calibe kalkıp ona değişik bir yemek falan getiriyordu.

Enişte ile kayınbirader sık sık çatışıyorlardı. Bedri, ablasının hatırı için pek fazla konuşmuyordu. Aile içinde harcanan bir kimse varsa o da Perihan'dı. Kız aileye gelin gelmiş, ama şaşkına dönmüştü. Sahire Hanım'la kızı, canlarının sıkıntısını bu kızı kırmakla, ezmeye çalışmakla gidermek istiyorlardı.

Yıldız, eğer evdeyse işin farkına varır ve ortaya atılırdı:

— Elin kızını şamaroğlanı mı sanıyorsunuz? Ağzı var, dili yok, iş iş iş... Ağzını açıp şikâyet etmiyor diye canından bezdirmek mi lazım?

Okulların tatil olduğu aylarda bulunuyorlardı. Apartmanın içinde bir tatsızlıktır gidiyordu. Son günlerde Recai Bey kahvaltıdan sonra evden çıkarken:

— Yıldız, diyordu. Kavga etme, kimseye uyma.

Recai Bey, üst üste, sabahları çıkıp gidiyor, ancak akşam karanlığında geliyordu. Yıldız bile bu durumdan kuşkulanıyor:

— Dede, diyordu. Nerelerde geziyorsun? Sen o kadar genç değilsin, yorma kendini.

Recai Bey:

— Kızım, diyordu. Evimde rahat olsam dışarıda ne işim var? Çıksam da şöyle bir dolaşır, gelirim. Ama bu dairede huzur mu kaldı?

Apartmanda Yıldız'dan gizli hemen hiçbir şey yoktu. Dinler, araştırır, kimin ne yaptığını bulur, çıkartırdı. İşte bunun gibi, bir akşam dedesinin odasında bir anahtar görmüştü. Yabancı bir kapı anahtarı. Bunun neyin nesi olduğunu sorduğu zaman dedesi:

— Ayaklı gazete gibi her şeye dikkat edersin, demişti. Neye soruyorsun. Anahtar işte.

— Dede, bir anahtar ancak bir kilit açar.

— Eeee?

— Kilit de ya bir kapağa, ya da kapıya takılır.

— Tamam.

— Bu anahtar çekmece, ya da dolap anahtarı değil.

— Aklınla bin yaşa.

— Bu kapı anahtarı.

— İyi bildin.

— Sakın başını dinlemek için bir yerde bir oda tutmuş olmayasın?

— İşte şimdi zırvaladın. Dükkân tuttum, dükkân.

— Dükkân mı?

— Evet, ama bundan kimseye söz etme.

— Ne satacaksın?

— Kukla.

— Kukla mı?

— Evet.

— Hani şu hokkabazların falan oynattıkları kuklalardan mı?

— Aşağı yukarı öyle.

— Neye yarayacak bu?

— Kızım, benim elimden her iş gelir. Elimi kolumu çalıştırmazsam rahatsız olurum. Çalışmak bana güç verir. Odamda hırt hırt oyma yapmakla bu iş olmuyor. Usandım artık. Çocukluğumdan beri bazı makinelere sevgi duyardım. Bu yaşa geldim, istediklerimi yapamadım. Şimdi elim kolum boş. Vaktim de var.

— Dede, bu iş odanda olmaz mı?

— Olmaz. Ufak da olsa bazı makineler gerekli. Biraz da gürültü olur.

— Biraz açıklar mısın?

— Senin anlayacağın bir dükkân tuttum. İçerisini temizletip boyatıyorum. Bir tezgâh kuruyorum.

— Görebilir miyim?

— Sen gör ama başıma başkalarını musallat etme. Bunadı diye beni akıl hastanesine sokmaya kalkarlar.

— Kimseye bir şey söylemem.

— Caddedeki pastacıyı biliyorsun.

— Tamam.

— Onun ilerisinde bir eczane var. Onun yanında da bir küçük dükkân. Bir apartmanın altı. Orayı tuttum. Genişçe bir camekânı, camlı bir kapısı var. Ayrıca kepenkle kapanıyor. Şimdi içeride boyacı ve kâğıtçı çalışıyor. Dükkânda bir kunduracı çalıyormus. Boş buldum, ben tuttum.

— Kukla yapıp satacaksın öyle mi?

— Evet.

— Buna ihtiyacın mı var dede?

— Bu bir zevk meselesi, bir meşguliyettir kızım. Eski bir hevesi de gidermek istiyorum.

— Kukla yapıp satacak mısın?

— Eh, müşteri bulursam.

— Bu modası geçmiş bir eğlence değil mi?

— Meraklıları vardır. Hele turistler çok para verirler.

— Verdiklerini gördün mü?

— Ben para kazanma tasasında değilim. Ama Kapalıçarşı'da, antikacılarda gördüm. Bir İngiliz kadını eline İbiş'i almış seyrine doyamıyordu.

— İbiş ne?

— Kukla oyunundaki uşak. Kızı koz anlayan bir yarım akıllı. Aslında nasıl da uyanıktır ha! Şeytana pabucunu ters giydirir. Sen hiç kukla oyunu seyretmedin mi?

— Seyrettim, ama pek tadına varamadım.

— Kuklaları iyi oynatan oldu mu, çok güzel olur. Karagöz Oyunu'nda olduğu gibi birçok piyes vardır. Bu piyesler hem insanların kötü davranışlarını yansıtır, hem de eğlendirici bir terbiye aracı olur. İşte bunun için büyükler de kukla oyununu seyretmeyi severler.

Yıldız biraz düşündükten sonra:

— İngiliz kadını bundan ne anlar, dedi.

Dede Bey:

— Benim gözümün önünde bir İbiş'e kadın dünyanın parasını verdi, dedi. Ben yalnız bir İbiş yapıp satmaya kalkmam. Ben bir kukla oyununun bütün kişilerini yapacağım.

— Kim bu kişiler?

— Evin efendisi, evin kızı, aşçı kadın, damadın babası gibi kişiler. Bunlar oyuna göre beş altı kişiyi bulur. Sonra orta oyunu takımı yapmayı düşünüyorum.

— Orta oyunu nedir?

— Ortada, ya da bir sahnede oynanan güldürücü oyundur. Bu da kukla oyununa benzer. Ama burada birtakım tekerlemeler, yutturmacalar, ibret alınacak sözler vardır. Bunlar yazılı, çizili de olmazlar. İki sanatçı bir araya gelir, hiç işitilmemiş nükteler bulurlar, bu bir zekâ ve kavrayış oyunudur. Bu oyun daha çok yetişkin adamlara oynanır. Oyuncular da tanınmış sanatçılardır. Kel Hasan, Abdi, Kavuklu, Hamdi gibi... Oyunda bu adamlara başka adlar verilmiştir. Oyunu açan adam Pişekâr'dır. Kadın rolü oynayan erkeğe Zenne derler. Bu erkek, kadın kıyafetiyle yaşmaklı, feraceli olarak ortaya çıkar.

— Herhâlde eğlendirici bir şey.

—Elbette. Eskiden öyle sinema falan yoktu. Televizyon da yoktu. Orta oyunu, meddah, karagöz oyunları vardı. Tiyatroların çoğunda da tuluatçılar oynarlardı.

— Tuluatçı ne demek?

— Bir çeşit hazırcevap demek. Yazılıp çizilmeden oynanan oyun. Maksat halkı eğlendirmek. Babam rahmetli beni bu gibi eğlencelere götürürdü. Adamcağız pek ağırbaşlı, kibirli ve toplumun içinde hatırı sayılan bir kimse olduğu hâlde bir orta oyununda kahkahalarla gülerdi.

Hemen o gün, öğleden sonra Yıldız dedesinin tuttuğu dükkâna gitmişti. Burası öyle pek küçük bir yer değildi. Bir masa, bir iki sandalye vardı. Duvarlara kâğıt kaplanmıştı. Bir işçi elektrik işleriyle uğraşıyordu. Dükkânın arkasında genişçe bir yer daha vardı. Buraya büyük bir buzdolabı ile bir divan konmuştu.

Yıldız boyanmaktan korkarak içerisini dolaştı. Küçük yazıhanenin üzerindeki resim kâğıtlarına Recai Bey bazı kukla ve orta oyunu tipleri çiziyordu. Yıldız bu resimlere dikkatle bakarak:

— Bu Abdi değil mi, dedi.

Recai Bey:

— Sen Abdi'yi nereden biliyorsun, dedi.

Yıldız güldü:

— Ben kimin torunuyum, dedi. Sen bana iyi baksana.

— Helal olsun, dedi Recai Bey. Ben küçüklüğünden beri senden kitap esirgemedim. Yırttın, kirlettin, ama okudun, yararlandın. Abdurrezzak denilen bu Abdi sarayda bile oynamıştır. Aslında tiyatrocudur ama orta oyunlarındaki başarısına da diyecek yok.

Recai Bey biraz sonra:

— Burada başım dinç olarak çalışacağım inşallah, dedi. Aman bizim bedavacılara haber verme. Bu cadde epeyce eğlenceli. Çalışmaktan yoruldum mu şezlonga uzanır, geleni geçeni seyrederim. Yavaş yavaş kahve, çay için de takım düzeceğim gibi buzdolabında limonata, çerez, yoğurt gibi ha deyince gereken şeyleri de elimin altında bulunduracağım.

— Kışın güç olmaz mı?

— Neden olsun? Bak şurada radyatör var. Apartmanda kalorifer yandı mı burası da hamam gibi olur. Ha, şunu da unutma. Sana da bazı işler düşecek.

— Ne gibi işler dede?

— Kuklaları, orta oyunu tiplerini sen giydireceksin. Ben bunların kıyafetlerini sana anlatırım. Okuldan çıkınca bana uğrarsın. Daha şimdiden bizim terziden renkli kumaş parçaları istedim. Sonra birkaç doğramacı ile konuştum. Bana ıhlamur kerestelerinin artan uçlarını saklayacaklar. Şu köşeye tezgâhı yerleştireceğim. Tezgâhın üstünde küçük bir torna, bir matkap, bir testere makinesi bulunacak. Eh, alet işler el övünür, derler.

— Dede, aleti işletecek olan da eldir, kafadır.

— Aferin sana kız.

Yıldız o günden sonra sık sık sokağa çıkıyor, dedesinin tuttuğu dükkâna uğruyordu. Ismarlanan makineler gelmiş, tezgâh kurulmuştu. Recai Bey bir tahta parçasını mengeneye sıkıştırarak oyuyor, şekillendiriyor, ortaya bir kukla başı çıkartıyordu.

Sağda, solda bulunan pastacı ile eczacıya bu ihtiyar adamın kimin nesi olduğu merak olmuştu. Günde bir iki defa kapıyı aralıyor:

— İçeriye girmeye izin var mı Beybaba, diyordu.

— Buyrun, diyordu Recai Bey.

— E, kolay gelsin.

— Uğraşıyoruz işte.

— Sormak ayıp olmasın Beybaba ama bu kukla başları ne olacak?

— Satacağım.

— Alan olur mu?

— Kör alıcının kör satıcısı olur.

— Hani buraya hayli masraf ettin de, parana yazık olmasın diyorum.

— Ne yapayım, can sıkıntısı işte. Ben pek kazançta değilim. El âlem işte güçte görsün beni.

— Bir de küçük hanım geliyor buraya?

— Ha, torunumdur.

— Okul çantası taşıdığına göre okuyor besbelli.

— Evet. Ortaokulda. Şimdi okullar açıldı. Dönüşte bana uğruyor.

Bazen, Yıldız dükkâna uğradığı zaman oturmaya geliyorlardı. Recai Bey bir İbiş kafasının suratının boyasını, kaşını, gözünü, bıyıklarını kıza yaptırıyor. Bazen:

— Yavrum, misafirlere soğuk bir şey ver, diyordu.

Yıldız buzdolabından limonata veya ayran alıp misafirlere birer bardak veriyordu.

Pastanenin sahibi her gelişte ya bir çörek, ya çikolatalı bir pasta getiriyor, eczacı da Yıldız'a saç tokası, bir limon çiçeği losyonu gibi şeyler getiriyordu.

Bu komşular, Recai Bey'den pek hoşlanmışlardı. Ona ilk zamanlarda çok acımışlardı. Zavallı üç beş kuruşunu buraya döktü, sermayeyi kediye yükledi, diyorlardı. Ama bir gün şöyle yirmi santim boyunda, elinde minyatür bir gaz tenekesi ve bir saplı süpürge ile bir adam görmüşlerdi. Daha buna bakar bakmaz ayağındaki pabuçlardan, başındaki takkeye kadar, bir bakışta benzetmişlerdi.

— Ay bu Kel Hasan değil mi?

Recai Bey bu benzetişten çok memnun oldu. Bu onun başarısının bir işareti demekti. Adamcağızın resmine bakarak ince ince yüzünü işlemiş, biçimini vermiş, o küçücük elleri bile bir şimşir parçasından meydana getirmişti.

Adamcağız hakikaten sanatkârdı. Bu minyatür sanatçıların örneklerini yaparken baştan aşağıya tahta kullanıyor,

Recai Bey'in komşuları: 'Bu Kel Hasan değil mi?' diyerek taktirlerini belirtiyorlardı.

bütün oynak yerlerini yapıyor, bu tahta gövdenin üzerine o çağdaki kıyafeti oturtuyordu.

Recai Bey yalnız dükkânda değil, artık gece yarısı kalkıp evdeki tezgâhının başında da çalışıyordu. Bazen herhangi bir iş için odasından çıkmış olan Calibe, babasının odasının kapısının altından ışık sızdığını görünce kapıyı açıyor ve onun bir tahta parçasından bir insan suratı çıkarmaya çalıştığını görünce:

— Baba, diyordu. Gece yarısı bu, yatıp uyusana. Bu yaştan sonra kukla mı oynatacaksın? Gören seni bu adam tımarhanelik der.

Recai Bey:

— Böyle saygısız bir aile içinde bugüne kadar aklımı oynatmadığıma göre, bundan sonra da oynatmam. Ben insanlara söz geçiremedim, insanları utandırmadım, bari kuklalara sözüm geçsin. Haydi savuş bakalım, beni rahat bırak. Gece yarısı asabımı bozma.

Calibe ertesi gün, öğle yemeğinde annesine anlatıyordu:

— Gece ışık yandığını gördüm, hasta falan olmasın diye odasına girdim. Bir de ne göreyim, tahtadan insan suratı yapmıyor mu? E, vallahi artık bu adam iyiden iyiye sapıttı. Hayri'nin hakkı var, bir akıl hastanesine yatırmalı.

Bunca yıldır sırtından geçinmiş, yeyip içmiş, giyinip kuşanmış, bekçi kızlığından sosyete hanımefendiliğine yükselmiş olan Sahire Hanım'ın da istediği bundan başka bir şey değildi.

— Haydi hayırlısı, diyordu. Daha nice beri başımda çekeceğim bu adamın kahrını.

*

* *

Aile içinde yeni bir fısıltı başlamıştı. Recai Bey göz hapsine alınmıştı. Onun oturup kalktığına kadar her davranışını inceliyor, bundan birtakım manalar çıkartıyorlardı.

Recai Bey herhangi bir yerde çalışıyormuş gibi, sabahları hafif bir kahvaltı ederek çıkıyor ve ancak akşam vakti geliyordu. Bu yaşlı başlı adam böyle nereye gidiyordu?

Bir akşam, yemek sırasında Bedri Bey:

— Baba, dedi. Aklına herhangi bir şey gelmesin. Ben sadece senin sağlığın bakımından soruyorum.

Recai Bey:

— Nedir senin öğrenmek istediğin, dedi.

— Hani her sabah bir daireye gider gibi apartmandan çıkıyor, ancak işte bu vakit geliyorsun.

Recai Bey:

— Bak oğlum, dedi. Ben el işlerine meraklı bir insanım. Çalışma hayatımda istediklerimi yapacak zaman bulamadım. Biliyorum, hepinizin aklına bin türlü kötü şey gelir. Boşuna kuruntu etmeyiniz. Yıldız da biliyor. Ben bir dükkân tuttum. Öteden beri arzuladığım bir iki küçük makine aldım. Orada oturup kukla yapıyorum.

Bütün aile lokmalarını çiğnemeyi bırakmış, gözlerini ihtiyar adama dikmişlerdi. Bedri Bey:

— Kukla mı, dedi.

— Evet, dedi Recai Bey.

— Kukla yapmak için dükkân mı tuttun?

— Evet.

— Tahtadan kepçe kulaklı, iri burunlu kukla başları yaptığının farkındayız. Ama bunun için dükkân açılır mı?

— Kimse benim keyfimin kâhyası değildir Bedri.

— Hayır, işine karışmış değilim baba, ama bana bir tuhaf geldi.

— Hiç tuhaf gelmesin. Benim yaptığım işin estetik tarafını anlamaya çalış.

— Affedersin baba, ben kukla yapmanın estetik tarafını anlayamıyorum.

— Anlamaya çalış.

— Bu kuklalar ne olacak?

— Turistik eşya gibi bir kısmını satacağım.

— Paraya mı ihtiyacın var?

— Hayır, sanata ihtiyacım var. Öteden beri beni rahatsız eden arzularımın yatıştırılmasına ihtiyacım var. Yapacağım, kukla yapmakla vakit geçireceğim. Bu işimin bir folklor hizmeti olduğunu da anlayacaklar çıkar. Ama ben kimseden taktir beklemiyorum. Ben kendi kendimi eğlendiriyorum.

Calibe Hanım gülmesini güçlükle tutarak:

— Babacığım, desene bu yaştan sonra bebek oynamaya kalktın, dedi.

Recai Bey:

— Yeter artık, dedi. Benim işime karışmayın. İstersem şu sokakta uçurtma uçururum, istersem topaç çeviririm. Ben çok yönlü bir insanım. Bugüne kadar beni anlamak hiçbirinizin aklına gelmedi. Beni sadece sizlere para yetiştirmekle görevli bir insan saydınız. Daima beni yontmaya baktınız, ama bana hiçbir şey vermediniz.

Hayri Bey:

— Peder, dedi. Elinizdeki parayı böyle saçma sapan şeylere harcamaya hakkınız var mı?

Recai Bey sinirlendi:

— Senin benim davranışlarıma karşı çıkmaya hakkın var mı?

Hayri Bey:

— Sizin davranışlarınız karımın istikbaline ters yönden etki yapar, dedi.

— Sen karının geleceğini kendi imkânlarınla düşün. Bir daha benim keyfime karışma, anlaştık mı?

Hayri Bey, birden yaptığı çıkışın ters etki yaptığını gördü. Ama olan olmuştu artık.

İki gün sonra yine yemekte:

— Peder, dedi. Terziye uğradım. Kış için bir palto yaptıracaktım. Alışverişi kesmişsiniz.

Recai Bey:

— Evet öyle oldu, dedi. Benim artık terziye ihtiyacım yok. Giyim meraklısı olan beğendiği terziye ölçü verir.

Artık kim ne söylerse ters cevap alıyor ve ziyanlı çıkıyordu. Sahire Hanım bir akşam kendi hesabına konuştu:

— Bey, bir sigara alırım, bir de saçımı başımı düzelttiririm, artık onlardan da yoksun kalıyorum.

Recai Bey:

— Hanım, dedi. Yıldız sana beş bin lira masraf parası vermiyor mu?

— Veriyor ama bununla ne yapılır ki?

— Sahire Hanım altmış beş yaşındasın. Bu yalnız kendini çekip çevirme yaşı değil, aynı zamanda Hanımefendi yaşıdır. Biraz ağırlaş. Çevrendekilerin saygısını kazanmaya çalış. İlle gençlik, güzellik iddiasında bulunacağım diye gülünç olmayı bırak.

*

* *

Apartmanda, Sahire Hanım dururken para dağıtımını Yıldız yapıyor, kadın buna pek kızıyordu. Fakat kızın üstüne de varamıyordu. Yıldız herkesin tahsisatını, aylığını bir zarfa koyarak sahiplerine veriyor ve bunları günü gününe bir deftere yazıyordu.

Tahsisat almayan Hayri Bey'le Bedri Bey'di. Bedri Bey bundan şikâyetçi değildi, ama Hayri Bey söyleniyordu.

— Peder bizi damat yerine koymuyor.

Perihan da bir tahsisat alıyordu. Fakat yalnız o en yakın zamanda kayınbabasına teşekkür ederdi. Gelinin bu davranışı aile içinde riyakârlık olarak manalandırılıyordu.

Gelininden, torunundan başka, artık herkes Recai Bey'den söz ederken "Kuklacı" diyordu. Kuklacı geldi, Kuklacı gitti.

Kimse de adamcağızın üstüne varamıyordu. Çok kırıcı ve sert bir tutum almıştı. Yemek hususunda biraz sıkıyı gevşetmişti. Öyle iki kap, basit yemeklerle kalmak istemiyordu. Ara sıra aklına gelen bir yiyeceği aldırıyor, bu aile halkı için bir sürpriz oluyor, ama yine de birbirlerine:

— Hangi dağda kurt öldü, diyorlardı.

Kuklacı dükkânına gelince, Recai Bey orada çok mutluydu. Elindeki aletlerin yardımı ile bir kukla takımının, bir orta oyunu takımının bütün tiplerini yapmaya çalışıyordu.

Bunları bulup benzetmek yorucu bir işti. Ama ortaya yaşmaklı ve feraceli bir Zenne çıktığı zaman dede ile torun çok seviniyorlardı. O küçücük elbiseleri, o mini mini ayakkabıları aslına uygun olarak yapmak kolay bir iş değildi. Üstelik bu insan tipleri bağdaş kurup oturabiliyor, bir sandalyeye kuruluyor veya ayakta duruyor, istenildiği kadar elleri kolları ve başları hareket ettirilebiliyordu.

Recai Bey Kapalıçarşı'daki antikacılardan birisine bir iki tip vermiş ve adamlar bunları çabucak satmışlardı. Hakikaten turistik eşyanın en değerlilerinden biri olan bu küçük insanlar kapanın elinde kalıyordu.

İlk olarak Bedri Bey babasının açtığı dükkâna uğradı. Recai Bey onu pek kötü karşılamadı:

— Gel bakalım Mahdum Bey, dedi. Kuklacı babanın dükkânına hoş geldin.

Çocukluğundan beri babasının el işleri yaptığını görmüş, hatta bir iki defa bu aletlerle bir şeyler yapmaya kalkmış

olan Bedri Bey, o küçük tezgâhın üzerindeki araçlara hayretle baktı. Babası bir iş yaparken kendisine, oymacıların kullandığı bu araçlardan söz ederdi.

Şimdi elektrikle çalışan iki üç alet, insan başarısını kolaylaştırıyordu. Fakat, sadece elin alışkanlığına dayanan işler de vardı. Mesela bir insan suratını resmine benzetmek için büyük bir ustalık gerekiyordu. Recai Bey'in elinde bir eski sanatçının, çeşitli yönlerden çekilmiş fotoğrafları ya da elle yapılmış resimleri vardı. Elindeki ceviz kadar bir ıhlamur ağacı parçasını oluklu veya düz kalemle oya oya resme benzetiyordu. Bazen bir kuyumcu dikkati ile çalışmak gerekiyordu.

Bedri Bey:

— Baba, dedi, bu işe biraz daha erken başlamalıydın.

— Neden, dedi Recai Bey.

— Daha az yorulurdun. Sonra ellerin daha kuvvetli olurdu.

— Ellerim titriyor, değil mi?

— Evet.

— Bu yorgunluktan, güçsüzlükten değil Bedri. Kalemi biraz fazla daldırmaktan korkuyorum. Küçük bir yonganın kalkması, kalemin biraz dalması bir iki günlük emeği mahveder. Beni yüzler, başlardan çok, mini mini eller yoruyor. Bu elleri şimşir parçalarından işlemem gerekiyor. Şimşir en dayanıklı ağaçtır. Geçen gün bütün oymacıları dolaştım. Abanoz tahtası aradım. Bir tornacıda birkaç parça buldum. Adam elindeki abanoz ağaçlarından keman burgusu yapıyormuş. İki parça için çok çekiştik.

— Keman burgusu ne oluyor?

— Oğlum, senin eşyaya, etrafına hiç merakın yok mu? Keman burgusu kemanın sapındaki, tellerin bağlandığı burgulardır.

— Onlara burgu denildiğini hiç bilmiyorum.

— Bilemezsin, çünkü çevrenle ilgilenmiyorsun. Yeryüzündeki her eşyanın bir değeri vardır. Sözüm buradan dışarı, ben bir eşek anırsa durur, hayvanın hâline dikkatle bakarım.

— Baba şehirde eşek kaldı mı?

— Kaldı oğlum, kaldı. Ama artık ahırlarda değil, evlerde, apartmanlarda yaşıyorlar.

— Baba şimdi hakaretin sırası mı?

— Sana hakaret etmedim Bedri. Ben senin babanım. Ama bizim apartmanda da eşek yok değil. Birisi suratı kasap süngeriyle silinmiş enişten. Öteki de saygıdeğer anan.

— Baba, annem eskisi gibi gezip tozmuyor.

— Oğlum, söyledim ya. İnsanın her yaş devresinin bir yakışığı, hatta bir zevki vardır. Böyle apartmanda yaşayan paralı bir kocaya sahip olan bir kadın, altmış beş yaşına geldi mi biraz hanımefendi davranışlı olmalıdır. Öyle ille genç olacağım diye moda maskarası olmamalı. İnsan zamanla yüzünde beliren buruşukları, çizgileri krem ve pudra ile sıvayıp örtmeye çalışmakla kimi aldatabilir? Başta renk renk peruklar, ağızda altlı üstlü takma dişler, çipil gözlerde takma kirpikler... Şimdi bu maskaraya tak artık takabildiğin mücevherleri. Salkım küpe, çeşit çeşit pırlanta yüzük, şakır şakır bilezikler. İnciler, kolyeler, aklına ne gelirse... Bu takıntı eşya ile insan ancak gülünç olabilir.

— Baba, işte kadınlık zaafı.

— Şımarıklığı demen lazım. Senin de karın var. Zavallıyı ezdikçe eziyorlar. Evde hizmetçiden farkı yok.

Bedri Bey:

— Elim biraz genişlesin, iki odalı bir yer bulup çıkacağım, dedi.

Recai Bey:

— Asıl çıkması gereken eniştendir, dedi. On üç, on dört senedir besliyorum. Pısırık bir memurdu, tuttum, banka müdürlüğüne kadar çıkardım. Herif benim iyiliklerimi anlayacağı yerde servetimi, varlığımı paylaşmaya kalkıyor. Bırak şimdi şu haytayı, sana ananı anlatıyordum. Dün cici baban geldi.

Bedri Bey:

— O da kim, dedi.

— Yumurtacı Sokağı'ndaki Bekçi Raşit Efendi. Senin annenin öz babası. Sahure kendisini bana yamadıktan sonra ne oldum delisi oldu. Anasına, babasına kapıyı kapattı. Kaç defa söyledim. Hiç olmazsa bir mübarek günde insan gider de bir gönül alır. Ama senin anan onların ayaklarını bu apartmana alıştırmak istemedi. Kovmaktan beter etti.

Bedri Bey:

— Ben bu Raşit Efendi'yi hiç görmedim, dedi.

Recai Bey içini çekti:

— Anan göstermedi ki göresin. Ben ayda bir kere olsun Yeniçeşme'deki kahveye uğrarım. Baban orada oturur. Birkaç kuruş için dairelerde işleri olanların işlerini görür. Her ay belli bir para veririm. Adamcağız, utanır, almak istemezdi, ama artık bu yardıma alıştı. Zavallının bir aylığı da yok. Anneannen romatizmalı. Sık sık yatıyor. Eh o da var bir yetmiş beş yaşında.

Bedri Bey bir yandan konuşurken bir yandan babasının oyduğu İbiş kafasına bakıyordu.

*

* *

Recai Bey zevkle yaptığı işi ortaya dökmek istemiyor, bunun için de küçük küçük çocuk oyuncakları yapıyordu. Bunların arasında bebek oda takımları, karyolalar, besikler, mini mini arabalar, gemiler vardı. Bunları camekâna koyuyor ve diğer taraftan kendi işiyle meşgul oluyordu.

O caddeden geçen çocuklar kadar büyükler de camekânın önünde duruyor ve o küçük eşyayı seyrediyorlardı.

Calibe Hanım, karlı bir gün babasının dükkânına gelmiş, vitrini seyreden çocukları görmüştü.

Bir gün, karlı bir havada Calibe de dükkânın önüne gelmiş orada, yağan kar altında toplanmış çocukları, onların birbirlerine seslenmelerini görmüş ve dükkâna girerek:

— Aşk olsun baba, diye haykırmıştı. Aileyi rezil ettin.

Recai Bey fena hâlde kızdı:

— Aile içinde rezil varsa o da kocanla sensin, dedi. Çekil git karşımdan. Ben burada avunuyor, başımı dinliyorum. Usandım hepinizden. Beni daha başka hareketlerde bulunmaya zorlamayın.

Calibe Hanım babasını kızdırmayı pek istemezdi. Onun her şeyi satıp parasını istediği gibi kullanabileceğini biliyordu.

Hemen aşağıdan alıp:

— Baba, baksana şu çocuklara, dedi. Burası oyuncakçı dükkânı olmuş.

— Ne var olmuşsa, dedi Recai Bey. Çocuk bunlar.

— Bir şey dediğim yok baba, ben seni düşünüyorum.

— Beni hiç düşünme. İşime de karışmayın. Akşamları sofrada yediğim bir yemeği burnumdan getirmeyin, yeter bana.

— Şey baba, Hayri kış için palto ısmarlamıştı. Adam hesabı kestiğini söylemiş.

— Öyle oldu. Keşke kocanı bu kadar bedavacılığa alıştırmasaydım. Ben gözlerimi kapayınca hâliniz ne olacak? Adam yesin içsin, giyinip kuşansın, iki dirhem bir çekirdek. Senin paran benim, benim param gene benim. Oh, ne âlâ memleket!

Yumuşak başlı atın tekmesi pek olur, derler. Calibe de biliyordu ki babasının canını sıkmaya gelmez. Cin gibi çarpar adamı. Hayri Bey'in de başına gelmişti bu. Artık terzi, gömlekçi bedava tarafından değildi. Misafir odasında veya ortada bulduğu bir sigara paketinde olan sigaralardan birini

yakıp birini de kulağının arkasına koyamıyordu. Yıldız kaldırıyordu bu sigaraları.

Yemek ısmarlamak da yoktu. Hayri Bey söz arasında, mesela canının kalkan balığı istediğini söylese Recai Bey:

— Sirkeci'deki lokantalarda her zaman bulunuyor, diyordu. Gündüz yemeğe çıkmıyor musun?

— Peder, bankanın tabldotu var.

— Aman ne güzel, o da bedava desene.

Recai Bey, sağlığına ne kadar dikkat etse bile yine de zaman zaman kendisinde bir yorgunluk hissediyor, bazen açtığı dükkâna gidemiyordu. Okuldan dönüşte dükkânı kapalı bulan Yıldız üzüntü ile eve geliyor ve doğru dedesini arıyordu.

— Ne oldun dedeciğim, nen var?

— Babanla anneannenin sevineceği kadar hasta değilim kızım. Biraz kendimi yorgun hissettim de şöyle bir yatak istirahati göreyim dedim.

Recai Bey, Hayri Bey'le eşi Sahire Hanım'ın ölümünü beklediklerini biliyordu. Kulağı delik bir insandı. Karısının:

— Ne zamana kadar koca kahrı çekeceğim, dediğini biliyordu.

Damadına gelince, Recai Bey'in ölümünden sonra karısının üçte bir hisseye miras yoluyla kavuşacağını hesaplıyordu. En az dört apartman dairesi düşecekti karısına. Bunların kirası pek bir şey değildi. Ama dairelerin dördü ikişer milyondan aşağı gitmezdi. En az karısının eline yedi milyon geçecekti. Bu para ile neler yapılmazdı ki?

Calibe, bazen:

— Hayri, derdi. Ele güne karşı olsun, bir gün parmağına bir küçük paket tak da getir, bunca para alıyorsun, ayıp değil mi?

Müdür Bey:

— Yahu, derdi. Neye ihtiyacın var? Baban zengin, apartmanda her şey var. Üstelik cep harçlığı da alıyorsun. Kalkıp da sana yüz gram tahin helvası mı alıp getireyim?

Calibe kocasının yüzsüzlüğünden utanıyordu artık. Çok nazik bir insan olan babası son zamanlarda bu damadının bedavacılığına dayanamıyor, ara sıra bazı taşlamalarda bulunuyordu. Yıldız'a gelince, o büsbütün işi azıtmıştı. Babasının kendi canından başka kimseyi düşünmemesi onu sinirlendiriyordu.

Calibe güzel bir kızken yakışıklı ve sevimli görünen bir erkek olan bu Hayri Bey'e isteyerek varmıştı. Fakat aradan bunca zaman geçtiği hâlde ondan yalnız ufak tefek hediye değil, tatlı bir söz bile işitmemişti.

Şimdi Calibe annesiyle dertleşiyordu:

— Babama bir hâl olursa bu adam bana düşecek mirasa dadanır, elimden alıp keyfince harcamaya kalkar. Onunla evlendiğime bin pişmanım.

Calibe babasının ölmesinden doğacak fenalıkları düşünürken annesi:

— Ben orasına karışmam, diyordu. Ama ben de artık kendimi bilirim. Param cebimde olur, iyi kötü bir de maaş bağlanır, yaşar giderim.

Calibe annesinin bu katı ve nankörce düşüncesi karşısında kaşlarını çatmış ve onu yüzlemekten çekinmemişti:

— Eh, bir bekçinin kızı ancak böyle düşünür. Adam seni almış, hanımefendi yapmış, sen ölsün diye gözünün içine bakıyorsun.

Sahire Hanım:

— Karşındaki anandır, diye bağırmıştı. Ağzını topla. Calibe iyice sinirlenmişti:

— Sen analığın ne olduğunu biliyor musun? Anacığını bir kere aradın mı? Yumurtacı Sokağı'nın Sahure'si sen de...

Recai Bey gibi geniş bir görüş açısı, işlek bir zekâsı, duygusallığı olan kibar aileden gelme bir erkek için Sahure gibi bir mahalle kızını almak büyük bir hata olmuştu. Ama o acımış, her şeyi bende görsün, demişti. Bu kızın ne oldum delisi olacağını kestirememişti. Şimdi herhangi bir şey için sırasını getirip:

— Soyu soydan al, köpeği mandıradan, diyordu.

Calibe'nin patavatsızlıkları için:

— Senden ne beklenir, diyordu. Anasının kızı...

Ama şimdi Calibe kocasına güven olmayacağını anlamış ve babasına yönelmişti. Ne varsa yine bu ihtiyar adamda vardı. Bu sebeple, sabahleyin erkenden kahvesini pişirip odasına götüren Perihan'ın elinden fincanı alıyor, babasının odasına giriyor. Recai Bey soruyordu:

— Hayrola, hangi dağda kurt öldü?

Calibe:

— Baba, diyordu, kızın değil miyim, elbette sana hizmet edeceğim.

— Kocan gitti mi?

— Kahvaltı ediyor, şimdi defolur gider.

— Ne o, aranız şeker renk mi?

— Bu adama vardığım için bin defa pişmanım baba. Bir bahane bulsam hemen ayrılacağım.

— Ben vaktiyle söylemiştim Calibe.

— Haklısın baba, söyledin, ama ben kırılası burnumun dikine gittim. Keşke iki tokat vurup aklımı başıma getirseydin.

Recai Bey, Yıldız'dan başka aile halkıyla pek konuşmak istemiyordu. Usulen akşam yemeklerinde bulunuyor, ne pişmişse ondan yiyor, salonda bile oturmayıp odasına çekiliyordu. Kendi evinde varlığı ile yokluğu belli değildi.

Odasına tekrar yerleşmiş, genişçe bir kitaplık almış, çeşitli tarih kitaplarını ve ansiklopedileri sıralamıştı.

Sahire Hanım'da kendi ana ve babasına olduğu gibi, çocuklarına karşı evlat sevgisi yoktu. O damadı Hayri Bey'in bir eşi gibiydi. Yalnız nefsini düşünüyordu. Hayri Bey yer, içer, giyinir, kuşanırdı. Bu kadın, fazla olarak yakınlarını ezmeye çalışıyordu.

Bir pazar sigarayı yakmış, yemek odasında divana uzanarak gelinine bağırmaya başlamıştı:

— Elini çabuk tut, ne zaman Hanım olacaksın?

Recai Bey bunu duymuş, hemen odasından fırlamıştı:

— Sen Hanım oldun da Perihan'a hanımlık mı öğretiyorsun? Senin evinin işi, kalkıp sofrayı olsun toplasana Sahure.

Sonra Perihan'ı oğlunun yanına yollamış ve:

— Bana bak, demişti, karına sahip çık. Nankör ananın eline bırakma.

Pazar günleri, dükkâna gitmeyen Recai Bey muhakkak birisine sinirlenir, Yıldız onu önler:

— Sen odandan çıkma dede, derdi. Sen kendi işine bak. Bu yaştan sonra kimseyi ıslah edemezsin. Ne olursa sana olur!

Calibe, pazar günleri kahvaltı edip tekrar odasına çekilen kocasının yanına gitmek istemiyordu. Hayri Bey kendisini besiye çekmişti. Kahvaltı sofrasındaki en iyi yiyecekleri yer, öğle yemeği vaktine kadar yatardı.

Yıldız, dedesinin sinirlenmesini önlemek için: 'Sen odandan çıkma dedeciğim.' derdi.

Hayri Bey de çoktan huzurunu kaybetmişti. Karısı eskisi gibi kendisine sokulmuyor, sofrada kulağına fısıldadığı bir yemek için ayağa kalkarak alıp getirmiyordu.

Yemekleri eski çeşitleriyle sofrada göremeyen Hayri Bey:

— Allah, para yemeyi bilmeyenlere veriyor parayı, demişti.

— Para yemeye meraklı olsaydım, sen önünde yemeği zor bulurdun, dedi Recai Bey.

*

* *

Kuklacı dükkânı, yalnız çocukların değil zevk sahibi büyüklerin de dikkatini çekiyordu.

Havalar biraz ısınıp yerler kuruyunca ve paltolar sırtlardan çıkartılınca ferahlayanlar, oradan geçerken, muhakkak biraz durup küçük vitrinin arkasındaki çeşitli eşyayı seyrediyorlardı.

Orada neler yoktu ki? Küçük kızlar için mini mini beşikler, oğlancıklar için kaytan ve kamçı topaçları, oda takımları, yüzecek gibi yapılmış yelken gemileri, mini mini el arabaları, yetişkin kızların içlerine renkli resimler yapmaları için tabaklar, bütün bunun gibi oyuncakları seyrettiği sanılan yine mini mini bir koltukta oturan, giyimli kuşamlı bir çocuk bebek...

İhtiyar Kuklacı içeride çalışırken dışarıda biriken çocuklar aralarında konuştuktan sonra, içlerinden bir ikisi, korka korka kapıyı açarak, aralığından sesleniyorlardı:

— Kuklacı Beyamca, izin verir misiniz?

Bu çocuklarla pek yüz göz olmaya gelmiyordu. Recai Bey gözlüklerinin üstünden bakarak soruyordu:

— Ne istiyorsunuz gene?

— Şey Beyamca, bu topaçlar kaça?

— Hepsi mi, bir tanesi mi?

— Bir tanesi.

— Kamçı topacı mı, kaytan topacı mı?

— Kaytan topacı.

— Kabaralı mı, yoksa çivili mi?

— Kabaralı.

— Kaytan topacı da, kamçı topacı da beşer lira.

— Bana bir tane kamçı, bir tane de kaytan topacı verir misiniz?

— Parası peşin mi, veresiye mi?

— Peşin.

— Gel bakalım, şu kutunun içindekilerden seç.

İçeriye giren çocuklar, orada, bir köşede duran tahta bir kutudan renk renk boyanmış topaçlardan beğendiklerini seçiyor, beşer liralarını ihtiyar adamın çalıştığı masanın üzerine bırakıyorlardı.

Recai Bey:

— Bereket versin, diyordu.

Bazen onlarla konuşmaya dalıyordu:

— Kaçıncı sınıftasın bakayım?

— Dörtteyim Amca.

— Karnen nasıl geldi?

— Karneyi hafta sonunda alacağız.

— Karneyi alınca bana getir göster, anlaştık mı?

— Getiririm Amca.

— Şuradan bir lokum al da savuş bakayım.

Çocuklar, Recai Bey'in üstü de cam kapaklı cam kavanozda duran lokumlardan bir tane alıp giderken:

— Allah'a ısmarladık Amca, diyorlardı.

Bu çocukların hepsinin ayrı bir ailesi, ayrı bir terbiyesi, ayrı aklı ve davranışı vardı. Recai Bey bunların arasında dükkâna girmeye korkan fakirleri de seçiyor ve içeriye girene soruyordu:

— Şu çocuk sizin sınıfta mı?

— Hangi çocuk Amca, çantası sırtında olan mı?

— Hayır, şu en kenarda duran.

— O bizim sınıfta değil. Başka şubede.

— Şu topacı al da ona götür.

— Ama onun parası yok Amca.

— Ziyanı yok, sen al götür.

Pek fazla yüz vermiyordu ama, hiçbirini de kırmıyordu. Başka başka ailelerin çocukları olan bu küçüklerden bölük pörçük aldığı bilgilerle yaşantıları için fikir sahibi oluyordu. Çocukların nasıl çocukça araştırmaları, merakları varsa Recai Bey'in de çocukça düşünceleri oluyordu.

Bir torna makinesi almıştı. Küçük, pratik bir torna. Recai Bey ara sıra gürgen tahtaları alır, bundan topaçlar yapardı. Topaçları para kazanmak için yapmıyordu. Tornasını çalıştırırken, büyük dikkat isteyen öteki işin yorgunluğunu gideriyordu.

Yaptığı bir topaç da olsa, bir tabak da olsa onu ortaya çıkarmak adamcağıza bir zevk veriyordu. Bazen boğum boğum bir vazo yapıyor, üzerine türlü oymalar, nakışlar işliyor, sonra onu vitrine koyuyordu. Bu vazolar da bir sanat ve zevk eseri olduğu için, gelip geçenlerin gözüne çarpıyordu. Bir iki gün vitrinde zor duran bu vazolar çok ucuza satılıyor, alanlar daha başkalarını ısmarlıyorlardı, ama Recai Bey:

— Onu bir deneme olarak yaptım, diyordu. Ben ısmarlama iş yapamam.

Recai Bey'e aksi bir adam diyenler de çoktu. Ama sattığını yok pahasına satıyordu. Belki de bedava vermiş olmamak için.

Vitrinde daima değişik eserler görülüyordu. Bunların en çok dikkati çekeni tarihteki kıyafetleriyle insan tipleriydi. Eli ayağı, kıyafeti yaşına uygun, oturtulup kaldırılabilen,

hatta bağdaş kuran bu eserler daha çok bir vitrin, bir köşe süslemek için, en çoğu da hediye etmek için kullanılıyordu.

Recai Bey asıl yapmaya çalıştığı, emek verdiği eserleri başkalarına göstermek istemez, birisi gelince hemen o işi kaldırır, daha basit bir işle meşgul olurdu.

Yaza çıktıkları sırada, bir öğle vakti, Hayri Bey dükkânı arayıp bulmuş, kayınpederinin eczacı ve pastacı ile sohbeti sırasında içeriye girmiş ve tezgâhın üzerindeki oyuncakları da görmüş:

— Vah peder vah, demişti. Sizin iyi bir muayeneden geçmeniz gerekiyor.

Recai Bey bu söze pek fena kızmış:

— Bana bak nankör, demişti. Yeyip içtiklerin gözüne dizine dursun, burada da mı beni rahatsız etmeye geldin?

İlk defa damadına karşı ayağa kalkmış, eline oluklu bir kalem alarak bütün nefretiyle dişlerini sıkmıştı.

— Defol git!

Daima nazik ve herkese karşı saygılı olan adamcağızın bu hiddetli hâli iki misafirini de şaşırtmış, Hayri Bey savuşup gitmişti.

Eczacı:

— Kim bu zat, diye sordu.

Recai Bey:

— Bizim damat, dedi. Yıldız'ın babası.

Sonra burnundan soluyarak:

— Şu çocuklar var ya, dedi. Şu vitrinin dışında toplanıp oyuncaklara bakan, kimi fakir, kimi zengin çocuklar. İşte onları görmekle, onlarla konuşmakla canımın sıkıntısını gidermeye çalışıyorum.

O akşam kimse doğru dürüst yemek yiyemedi. Hayri Bey pijamalarını giyip sofra başına çökmüşken tekrar giyinip gitti, Calibe'ye:

— Ben gidiyorum işte, demişti.

Calibe de yüzüne bağırdı:

— Cehenneme kadar yolun var.

Aradan iki gün geçti. Hayri Bey'den haber yok. Zaten karısı bu adamın yüzsüzlüğünden, ukalalığından usanmıştı. Pek tasa etmiyordu. Üçüncü gün, akşama doğru İlk Yardım Hastahanesinden apartmana telefon edilmiş, Calibe Hanım aranmıştı.

Hayri Bey'in aşırı derecede içkili olarak bir trafik kazası geçirdiği ve bir ayağının alçıya alındığını, fakat hastanede daha fazla alıkoyamayacaklarını bildiriyorlardı.

Calibe bu durumu babasına bildirdi. Recai Bey:

— Beni ilgilendirmez, dedi. Ben istemiyorum bu adamı. Ne hâli varsa görsün.

Calibe Hanım hastaneye gitti. Oraya bankadan iki memur gelmişti. Hayri Bey'in ayağı iki ay kadar alçıda kalacaktı. Fakat ayrıca bakıma muhtaç değildi. Hemen hastaneden çıkarılması isteniyordu. Calibe güç bir durumda kalmıştı. Bankadaki memurlardan birine genç kadın:

— Babamın evi müsait değil, demişti. Bunca yıllık memuru olduğuna göre, banka gerekli olan yardımı yapsın.

Recai Bey'in damadı hemen hemen ortada kalmıştı. Calibe Hanım geç vakitlere kadar uğraşarak kocasını bankanın revirine yatırdı. Ertesi gün de banka, özel bir hastaneye gönderdi.

Ertesi gün ister istemez kocasını ziyarete giden Calibe Hanım Hayri Bey'in birtakım istekleriyle karşılaştı. Giyecek-

ten yiyeceğe, sigaradan paraya kadar her şeyi istiyor ve çok ağır sözler ediyordu:

Karı koca şiddetli bir münakaşa etmişti. Calibe Hanım hastane ziyaretini kesti. Hayri Bey'i sorup arayan yoktu. Sofrada artık bir tabak eksikti. Bu, kimseyi üzmüyordu.

Bir hafta kadar sonra Hayri Bey apartmana telefon ederek karısı ile konuşmuş ve ona bir teklifte bulunmuştu:

— Baban kiracılardan birisini çıkartsın, biz o daireye taşınalım.

Calibe Hanım:

— Benim, babama böyle bir teklif yapmam imkânsız, dedi. Aklını başına topla, sen bir koca ol, ev erkeği ol.

Hayri Bey, bankanın hukuk müşavirlerinden birini hastaneye isteyerek kayınpederini dava etmeye kalktı. Kendisini yüzüstü bırakmış, karısını, kızını kendisiyle görüştürmüyormuş.

Bu işle Bedri Bey meşgul olmaya başladı. Ablası işi ona bırakmıştı. Bedri Bey bankaya giderek bütün çıplaklığı ile durumu anlattı ve Hayri Bey'in bir ev tutarak karısını almasına kimsenin engel olmadığını anlattı. Hayri Bey'in bu dereceye kadar yüzsüz olduğuna ihtimal veremiyorlardı.

Hayri Bey, bankanın avukatına Recai Bey'i 'Kuklacı' olarak tanıtmıştı. Hatta kendisiyle görüşmek için adres vermişti.

Bir gün avukat dükkâna geldi. Hayri Bey, çocuklara topaç beğendiriyor ve kiminden beş lira alarak topaç kutusunun içine atıyordu.

Çocuklar güle oynaya çıkıp gittikleri zaman Recai Bey:

— Siz de mi topaç istiyorsunuz Bey, diye sordu.

Avukat:

— Ben Hayri Beyefendi'nin avukatıyım, dedi. Onun adına sizinle konuşmaya geldim.

Recai Bey:

— Benimle konuşacağınız hiçbir şey yok, dedi. Ben Hayri denilen o adamı on üç sene besledim.

Avukat:

— Böyle topaç yapıp satarak mı, dedi.

Recai Bey:

— Hayri, bir tapu dairesinde sıra memuru iken onu bankaya koyan, bu dereceye kadar mevki sahibi eden benim, dedi. Bundan sonra elimi üstünden çektim. Bu kadar maaş ve ikramiye alıyor. Tutsun bir ev, alsın karısını.

— Kızı da varmış?

— Var bir kızı. Ama onu ben okutuyorum, ben yetiştiriyorum. Eğer babasıyla oturmaya razı olursa ona da engel değilim.

— Siz Hayri Bey'in karısına da kızına da baskı yapıyormuşsunuz.

Recai Bey:

— Bana bakınız efendi oğlum, dedi. Artık bana gelmeyiniz, doğru mahkemeye... Anladınız mı? Ben bu asalak herifi daha fazla beslemeyeceğim.

— Kendisine tazminat vermek zorundasınız.

— Ben mi? Siz beni ne sanıyorsunuz? Topaççı veya Kuklacı mı? Ben vali muavinliğinden emekli Recai'yim. Çeşitli şubelere yatırdığım mevduatımı da çekeceğim. Sebebi de yalnız bu Hayri olacak asalaktır.

Avukat şaşırmıştı. Bu saçlarının çoğu ağarmış, arkasına bir eşofman giymiş Kuklacı'nın bir palavrası olduğundan şüpheleniyordu. Fakat üzerine aldığı görevi de yapmak zorundaydı.

O çıkıp giderken Recai Bey tornaya bağladığı bir gürgen parçasından topaçlar çıkartıyor, bu işi büyük bir itina ile yapıyordu.

Apartmanda sıkıntılı ve sinir bozucu bir hava vardı.

*

* *

Recai Bey dükkâna gelen çocukları bir bir tanıyordu. Onların saf saf konuşmalarından, çocukça düşüncelerinden hoşlanıyordu. Bu çocuklar daha çevrenin kötülüklerine uymamış. Allah'ın yarattığı gibi temiz kalmış küçük insanlardı. Onlar belki istedikleri bir şeyi çalarlardı. Mesela duvarın üstünden yola doğru uzanmış bir ağacın kirazlarını, ya da eriklerini kopartırlardı. Bu, bir koyunun rastladığı bir otu düşünmeden yemesi kadar tabiiydi. Çocuk daha sonra katılaşacak, bu arada büyüklerin davranışlarını benimsediği gibi yasakları da öğrenecekti.

Yeniden okullar açılıp da aynı çocuklar dükkânın camlarının arkasında sıralınınca, içlerinde en zayıf, sessiz ve ürkek olanını görememişti. Çocukların kimi paltosuzdu, kimi ceketlerinin yakasını kaldırmış, kimi de başına kulaklarını örten, el örmesi başlık giymişti.

Artık topaç mevsimi gibi havuzda yüzdürülecek kayık mevsimi de geçmişti. Şimdi Recai Bey vitrine ince ince işlenmiş, boğumlu küçük tahta vazolar koyuyordu. Değil yalnız küçükler, büyükler de bu vazolar ve tornadan çekilmiş, eski su küplerinin ufacıklarını, şimşir ağacından tornada çekilmiş havanları seyrediyordu.

Bazen yaşlı başlı bir adam içeriye giriyor ve konuşuyordu:

— Usta, şu havan satılık mı?

— Ne yapacaksınız?

— Ne yapacağım, işime gelirse alacağım.

— O şimşir ağacından yapılmıştır. Bilirsiniz şimşir çok pahalıdır.

— Canım, sen havanın parasını söyle.

— Ben satmak için yapmadım onu.

— Seyrine bakmak için mi yaptın?

— Hemen hemen öyle. Elime bu işe yarayacak bir şimşir geçmişti.

— Olacağı nedir, onu söyle?

— Boşuna konuşmayalım. Satamam, bir daha elime bu büyüklükte ağaç geçmez.

— Turşusunu mu kuracaksın be Usta?

— Onu vitrine koymakla hata ettim. Birkaç kişi daha alacaklı oldu. İki bin istedim, alay ettiler benimle.

— İki bin mi?

— Evet.

— Alay mı ettin?

— Hayır. Yalnız onlara sarıdan dökme havanların satıldığı yeri tarif ettim. Nihayet yedi sekiz yüz liraya alabilirler. Siz de böyle yapınız.

— Benim hem pirinç, hem de mermerden oyma havanım var. Ben bunu istiyorum.

— Hediye mi vereceksiniz?

— Ben malın kıymetinden anlarım Usta. Kütüphanemin bölmeleri arasında boşluklar var, oraya, biblo gibi koyacağım.

— İyi düşünce. Ama misafirleriniz bunun değerini anlar mı? Bakarsınız içlerinden birisi güler: "Burası mutfak mı?" der.

— Ben misafir için değil, kendi zevkim için almak istiyorum. Meraklıyım işte.

Recai Bey biraz düşündükten sonra:

— Ben sana başka bir şey vereyim, dedi.

— Ne vereceksin?

— Kütüphaneye yakışır bir şey.

— Uğraştırma beni.

— Hele sen şuraya otur.

Müşteri oturdu. Recai Bey içeriye girdi. Bölmenin arkasından bir karton kutu alıp getirdi. Yerine oturdu. Ağır ağır kutuyu açtı. İçinden on beş yirmi santim boyunda bir büst çıkardı. Tezgâhın üstüne koydu.

Müşteri bu büste bakar bakmaz:

— Mimar Sinan, dedi.

Recai Bey memnuniyetinden kızardı:

— Evet, dedi. Mimar Sinan.

— Sen mi yaptın?

— Evet. Bu bir tektir. Öyle kalıptan çıkma, alçıdan dökme değil. El işi bu.

Adam büstü evirip çevirdi, sordu:

— Bunun değeri nedir?

Recai Bey:

— Bana sorarsan dünyanın parası, dedi. Ama sen, benim havandan vazgeç. Onu torunum için yaptım. Bana çekmiştir kız. Meraklıdır.

— Ne diye koydun öyleyse vitrine?

— Çevrenin verdiği değeri anlamak için. Artık kaldıracağım onu. Kız okuldan dönüşte uğrayacak. Eve götürsün.

— İyi, ama bu Mimar Sinan...

— Onu size hediye olarak verdim.

— Yoo, bu havan gibi torna işi değil, kalem işi, emek işi.

— İyi ya, kıymetini bilene gitmiş olur.

— Senin kazancın?

— Efendi, ben bu dükkânı vakit geçirmek için açtım. Böyle işlere meraklıyım. Parada gözüm yok. Ara sıra, yolun düşerse uğra. Bende daha ne marifetler var.

Recai Bey hiç tanımadığı, fakat zevk sahibi olduğuna inandığı adama vermişti Mimar Sinan'ı. Onun böyle jestleri vardı. Emekliye ayrıldıktan sonra, torunu Yıldız'la gelini Perihan'dan başka kimseden taktir ve anlayış görmemişti. Oğlu ise zaman zaman kendisini anlayamadığını göstermişti. Dükkânı açtıktan sonra, dışarıdan edindiği dostlar ve bu arada çocuklarla avunuyordu.

Okullar açılıp bir iki hafta geçince, göz aşinalığı olan çocukların arasında bir iki eksiklik görünce bir gün sormuştu:

— Hey küçük, gel biraz içeriye.

Çocuk utana sıkıla girince:

— Bir Murat vardı, dedi. Hani zayıf bir çocuk.

— Ona bir kaytan topacı vermiştin değil mi Amca?

— Evet, o nerede? Göremiyorum.

— Amca, şey... Öğretmen de sordu onu. Ben evlerine gittim. Benim sınıf arkadaşım Murat. Geçen sene pekiyi ile sınıf geçmişti.

— Anladık, şimdi ne oldu?

— Amca onun babası çok fakir. İş bulursa çalışır. İş bulamazsa kahvede otururmuş. Murat'ın üstünde yok, başında yok. Üstelik ayağını üşütmüş. Ben evlerine gittiğim zaman yatıyordu, karnı ağrıyormuş.

— Uzakta mı evleri?

— Değil, bize yakın.

— Beni götür bakayım şu Murat'ın evine.

Recai Bey giyinmiş, camlı kapıyı anahtarla kilitleyip çocukla beraber Murat'ın evine gitmişti. Murat'ın evine ev demeye bin şahit ister. Bir apartmanın kalorifer dairesinin yanındaki bir odayı kapıcı odası yapmışlar. Bina zaten eski. Odanın iki penceresi var, ama caddeden geçenlerin yalnız ayakları görünüyor. İçerideki hava ıslak ve küf kokulu, sefalet kokulu.

Murat'ın babası işsiz bir adam. Hemşehrisi olan bu kapıcının yanına sığınmış. İkisinin de karıları köyde. Harman için gitmişler, daha dönmemişler. Murat'ın anası belki de hiç gelmeyecekmiş.

Kapıcı gidip Murat'ın babasını kahveden çağırdı. Recai Bey Murat'ı bu sefaletten kurtarmak istiyordu. Babası olan Dursun'a iş bulacaktı. Murat'ı okutması için ısrar etti. Bir kere tırnağını takmıştı bu işe, kurtuluş yoktu.

Yağmurlu bir havada, üçü birlikte caddeye çıkarak önce bir ayakkabıcı, sonra da bir elbise mağazasına girdiler. Murat yepyeni ayakkabılar giyindi, vücuduna göre bir de elbise alındı. Recai Bey:

— Dursun, dedi. Oldu olacak, sana da bir ayakkabı alalım!

Dursun da patlak ve içi vıcık vıcık çamur dolu ayakkabılardan kurtuldu. Recai Bey mağazanın önünde bıraktı onları:

— Haydi güle güle, dedi.

Murat'ın babası şaşkınlıkla oğluna sordu:

— Bu adam kim?

— Kuklacı, baba.

— Ne kuklası?

Murat'ın babası, kendilerine büyük yardım yapan bu adamın kim olduğunu soruyordu.

— Onun dükkânı var. Kukla yapıyor. Hani İbiş falan var ya, işte ondan. Sonra topaç yapıyor, küçük küçük oda takımları yapıyor.

— Besbelli zengin olmalı. Bunca parayı gözünü kırpmadan verdi.

Çocuk da şaşırmıştı.

İki gün sonra Recai Bey, Murat'ı arkadaşlarının arasında gördü. Onu çağırarak defter, kalem parası verdi. İki eliyle eline sarılıp, elini öpen bu garip oğlanın başını okşadı:

— Sen okumaya bak oğlum. Okul için bir şey lazım olursa bana uğra.

Dursun'un talihi varmış. Recai Bey sağa sola tembih etmişti. Pastacı bir sabah uğradı:

— Bey, dedi. Şu adamı bir yere götüreceğim. Kapıcılarıyla anlaşamamışlar. Herif yüzüstü bırakıp savuşmuş. Eğer söylediğiniz adam becerebilirse onu koyalım kapıcılığa. Kalorifer yakabilir mi dersiniz?

Recai Bey:

— Sanırım, dedi. Hemşehrisi bir aralık apartmanı ona bırakıp gitmiş.

Dursun'u bulup apartmana yolladılar. Pastacı ertesi gün haber getirdi:

— Bu iş oldu Recai Bey. Hiç merak etmeyin. Hem kapıcı dairesi de hayli güzel. Banyolu ayak yolu var, mutfağı var. Yönetici uygun buldu. Yalnız Dursun'dan karısını getirmesini istiyorlar. Apartmanın dairelerinde iş oluyormuş. Dışarıdan kadın getirmek istemiyorlar. Şimdi gündelikçi kadınlara avuç dolusu para veriyorlar. Üstelik memlekette kapıcı saltanatı var. İyi kötü daire bedava elektrik bedava, su bedava, yakıt masrafı da yok.

Pastacı ile Recai Bey şakalaşıp ayrıldılar. Recai Bey bu işten çok memnun olmuştu. Yıldız dükkâna uğrayınca olanları anlattı.

— Eh, kızım, dedi. Şu dükkânı açmakla çok iyi etmişim. Hem başım dinleniyor, hem de ufak tefek iyilik yaparak ferahlıyorum.

Yıldız, çoğu zaman okuldan gelince, arkadaki bölmede, divana uzanarak mırıl mırıl ders çalışıyor, yazıp çiziyor, buzdolabını açarak ne beğenirse onu yiyordu.

Bir ay önce babasının açtığı mahkemeye gitmişti annesiyle. Bedri Bey bir arkadaşını tutmuş. Calibe ona vekâlet vermişti.

Bu mahkeme, sivri akıllı Hayri Bey'in umduğu gibi olmadı. Hayri Bey'in avukatı birtakım suçlar uydurmaya kalkmıştı. Fakat Calibe:

— Babam bu adamı on üç yıldır besliyor, deyivermişti. Artık yeter. Geçinmeye gönlü varsa bir ev tutsun, dayayıp döşesin, yiyeceğimi temin etsin, artık bir ev erkeği olsun. Benim başka bir isteğim yok. Ama kızıma gelince, ona dedesi baktı. Büyüttü, okuttu, hâlâ da okutuyor, bütün masrafını karşılıyor.

Avukat, Kuklacı'nın kızına ve torununa baskı yaptığını ileri sürmesine karşılık, Yıldız kendisini tutamamış ve yargıçtan izin istedikten sonra:

— Hayri Bey'i bir tapu memuruyken bankaya yerleştiren, bugünkü müdürlük mevkine çıkartan Kuklacı dedikleri dedemdir. Dedem vali muavinliğinden emekli, çok soylu bir insandır. Bu Avukat Bey'in, hastanede yüzüstü bıraktıklarını iddia ettiği adamın hangi bankada üç yüz bin lira mevduatı olduğunu isterlerse hemen haber verebilirim. Avukat Bey'in, nankör, parazit bir adamı haklı çıkarmaya çalışırken başkalarına hakaret etmekten çekinmesi gerekir.

Calibe Hanım'ın avukatı Yıldız'a sakin olmasını ve davaya müdahil olmamasını söylediği zaman kız:

— Bu dava annemden çok, benim davamdır, demişti. Bu asalak adam, bu ayrılık davasına yanaşmaz. Çünkü dedem ölürse anneme Zümrüt Apartmanı'ndan dört daire kalacağını hesaplıyor.

Yıldız'ı güç susturmuşlardı. On beş gün sonraya atılan ikinci oturumda artık Yıldız bulunmamış, Hayri Bey avukatı aracılığı ile anlaşma teklifinde bulunmuş, Calibe Hanım söz alarak, bankanın bütün hastane masraflarını ödediği hâlde Hayri Bey'in hastaneden aldığı ikinci bir faturayı apartmana yollayarak paranın kendisine ödenmesini istediğini de anlatmış ve faturayı yargıca verdikten sonra anlaşma teklifini şiddetle reddetmişti.

Şehrin itibarlı bir bankası olan müessese, şube müdürünün bu onur kırıcı davranışı karşısında onu derhal şark vilayetlerinden birindeki şubeye tayin etmiş, İstanbul'daki görevine son vermişti.

Hayri Bey artık kendisini savunacak olan bir avukatı dışarıdan tutmak zorundaydı. Banka hukuk müşavirliği bu davaya artık bakmayacaktı. Zaten davasını halledip hemen yeni görevine başlaması bildirilmişti.

Hayri Bey artık hastanede değil, bir pansiyon odasında kalıyordu. İstanbul'da barınmasına imkân kalmamıştı. Mahkeme karı kocanın bir yıl süre ile ayrı yaşamalarına karar vermişti.

Hayri Bey, bir iki defa Calibe ile bir araya gelmenin yollarını aradı. Dairenin kapısına geldi. Fakat ona kapıyı açan olmadı. Israr ettiği zaman da emniyet müdürlüğüne telefon edildi, semtin polis merkezinden gelen bir emniyet memuru Hayri Bey'in uzaklaşmasını temin etti.

Daha sonra bir şoför daireye çıkarak Hayri Bey'in giysilerini istedi. Nesi varsa iki bavula konarak kapıdan verildi ve iki gün sonra da Hayri Bey şark vilayetlerinden birindeki banka şubesine gitti.

Calibe rahat bir nefes almıştı. Kocasına apartmanın dışında bir yerde rastlamak ihtimali kalkmıştı ortadan. Şimdi az çok kırmış olduğu babasına dönmüş, onun gönlünü almaya çalışıyordu.

Recai Bey kimseyi yüzlemezdi. Kızına da kini yoktu. Tekrar aile sofrasında yemek yemeye başlamıştı. Bu sofrada artık münakaşa yok, bir ciddiyet vardı. Yemeklerin daha çeşitli ve kaliteli olmasına çalışan Recai Bey, çoğu zaman herkesin sevdiği yemeği Fatma Hanım'a ısmarlıyor ya da dışarıdan aldırıyordu.

*

* *

Yıldız, ortaokulun sonuna gelmişti. Artık on dört yaşına basıyordu. İnce, narin, sağlıklı bir kızdı.

Bir yıl ayrı yaşadıktan sonra annesi bir oturumda Hayri Bey'den ayrılmıştı. Adam birtakım eşyası bulunduğunu iddia etmiş, sonra da bir tazminat isteğinde bulunmuştu. Fakat mahkeme bütün bunlara karşılık, Calibe Hanım'a ve kızı Yıldız'a nafaka vermesine karar almıştı, ama Calibe Hanım öyle bir adamın vereceği paraya ihtiyacı olmadığını bildirmiş ve reddetmişti.

Recai Bey ancak haftada bir iki gün dükkâna gidiyordu. Odasındaki köşede çeşitli kalemlerle insan yüzlerini ince ince oyuyordu. Dede ile torun, okulda açılacak sergiye bir orta oyunu tipleri hazırlıyorlardı. Bu tipler gelmiş geçmiş sanatçıların heykelcikleriydi ki içlerinde Kel Hasan, Abdi, Kavuk-

lu, Hamdi, Zenne, Tevfik gibi tipler bulunuyordu. Bunlar, o zamanki kıyafetleriyle bir oyun sahnesinde birleşiyorlardı.

Tipleri Recai Bey'in elde ettiği resimlerine göre Yıldız giydiriyordu. Bu sebeple pek de ince zevke sahip olmayan Sahire Hanım:

— Bu adam iyice bunadı, torunu ile bebek oynuyor, diyordu.

Fakat diğerleri, Recai Bey'in ince ince işlediği yüzlerde o sanatçıları görüyor ve şaşıp kalıyorlardı.

Recai Bey ayrıca tarihteki Osmanlı ve saray kıyafetlerini de inceliyor bu arada, Barbaros Hayrettin Paşa'nın, Mimar Sinan'ın, Yunus Emre'nin yüzleri üzerinde çalışıyor, bu işler için durmadan kitap karıştırıyor ve resimler inceliyordu.

Abanoz ağacından işlediği bir harem ağası tipi adamcağızı çok uğraştırmış, ama sonunda başarılı bir eser elde etmişti. Bir zenci erkeğini çok güzel bir durumda canlandıran bu heykelciğin elleri de dirseklerine kadar abanozdan işlenmiş ve özellikle parmakları Recai Bey'i çok uğraştırmıştı. Onun bazen gece yarısı kalktığı ve oyma işine devam ettiği görülüyordu.

Bunların dışında padişahın bir elçiyi kabulü, saraylı sultanların saz âlemleri gibi tarihî resimlerden alınan konular da yapılacak işler arasında yer alıyordu.

Recai Bey bulduğu bir konuyu dikkatle saklıyor ve bazen:

— Bunları yapmaya benim ömrüm yetecek mi, diyordu.

Bedri Bey'de babasında bulunan merak yoktu. O tek yönlü bir erkekti. Belki fena bir ahlakı, birtakım tutkuları yoktu, ama babasının karşısında kendisinde bir eksiklik hissediyordu.

İnsanların birtakım işlere merak sarmaları çok zevkli ve dinlendirici bir durum demekti. İnsan ne kadar yorgun olsa,

değişik bir işe kendisini kaptırdı mı hem dinleniyor, hem de rahatlık hissediyordu.

Bedri Bey babasının yaptığı işlere dikkatle bakıyor, onların değerini anlıyor, diğer taraftan da çeşitli illerde vali muavinliği yapmış bir insanın bu gibi işlere önem vermesindeki sebebi anlayamıyordu.

Yıldız'la çatıştığı zaman Recai Bey:

— Anana, babana yaptığın kabalığı, duygusuzluğu sen de torunlarından çekeceksin, diyordu.

Hayri Bey aileden ayrılıp gittikten sonra, apartmanda az çok bir huzur sağlanmıştı. Recai Bey sık sık evde kaldığı için Perihan'ı ezmelerine müsaade etmiyor ve kızı ile karısına da çatıyordu:

— Yüklenmeyin gelinin üstüne. Biraz da siz bir işe yarayın.

Sahire Hanım eskisi gibi ahbaplarının apartmanlarına gidemiyordu. Recai Bey'in ona verdiği cep harçlığını hemen bir oyunda kaybediyor, kızından sigara parası istiyordu.

Son aylarda biraz da romatizmaları yüzünden Sahire Hanım ahbaplarını ziyareti bırakmıştı. Ona gelenler oluyordu, ama bu kadın artık bol para harcayamadığı için çekilmez olmuştu. Bilgisi, sosyete kadınlarıyla ortak bir yanı yoktu. Konuşmalarında bilgisizliğini hemen dışarıya vuruyordu.

Calibe Hanım, kocasından ayrıldıktan sonra kendisiyle ilgilenen çok olmaya başlamıştı. Güzeldi, gençti, zengin birinin kızıydı, iyi bir tahsil görmüştü. Çocukluğunda hayli başarılı bir piyano eğitimi almıştı. Fakat apartmanda huzur kalmadığı ve kocası da müzikten çok yemekten anladığı için elini tuşlara götürmek istememişti.

Şimdi, akranı olan genç hanımlar geldikçe, belki kocasından ayrılmanın kendisini hiç üzmediğini göstermek için piyano çalıyordu.

Recai Bey, torunu Yıldız'ın da müzik öğrenmesini istediği için haftada bir gün olsun iyi bir hocadan ders almasını sağlamıştı. Zeki ve zevk sahibi olan Yıldız, cevherli bir kız olduğunu bu alanda da göstermeye başladı.

Sahire Hanım sık sık:

— Dan dan dan... Ne bu be! Başım kazana döndü, diyordu.

Zevk ve ince duygu diye bir şeye sahip olmayan karısına Recai Bey:

— Ağaç yaş iken eğilir, diyordu. Bundan sonra sen ne kadar zorlansan incelikten, duygudan anlamazsın. Bari sus!

Bir değişiklik olması için haftada birkaç gün dükkâna giden Recai Bey, orada çok eğleniyordu.

Yeni bir yaza çıkmışlardı. Havaların çok tatlı olduğu bu mayıs ayında çocuklar harıl harıl imtihan oluyor ve okuldan, bir arı kovanı boşalır gibi boşalıyor, muhakkak yollarını uzatarak kuklacı dükkânının önünde toplanıyorlardı.

Recai Bey, bu küçük ahbaplarını ayrı ayrı memnun etmeye çalışıyor ve onların okuması üzerinde etkili oluyordu. Bazen iki çocuğu içeriye çağırarak dertlerini inceliyor, uzun süre çocuk okutmuş bir öğretmen veya bir pedagog başarısı ile onlara yardımcı oluyordu.

Bu çocukların hemen hepsine, hoşlarına gidecek hediyeler hazırlıyordu. Sık defterler, pergel takımları, dolma kalemler, sözlükler, ansiklopediler...

Pastacı, eczacı beyler bu adamın çocuklarla ilgilenmesine şaşıyorlardı. Recai Bey çocuklarla konuşurken istekli görünüyor ve heyecanlanıyordu. Onların anlattıkları, kendilerince önemli olan şeyleri, dikkatle dinliyor, sırasında üzüntülerini gidermeye çalışıyor, daima iyi yola yönelmeleri için birtakım öğütler veriyordu.

Ders yılı sonunda Recai Bey, çocuklara hediyeler veriyordu.

Susup dinleyen misafirler çocuklar çekildikten sonra soruyorlardı:

— Recai Bey, bu çocuklardan sıkılmıyor musunuz?

— Ben mi, diyordu Recai Bey. Neden sıkılayım? Bunların her biri yarının belki toplum içinde önemli bir kişiliği olacak. Bir çocuğu en iyi şekilde, eğitmek ancak onlarla arkadaşça konuşmakla elde edilir.

Recai Bey, bir iki tahta heykelcik götürdüğü Kapalıçarşı'daki antikacılardan aldığı ve bir türlü apartmana götüremediği sarkaçlı duvar saatinin bu sarkacına bazen dikkatle bakıp dalıyordu. Eczacı Bey soruyordu:

— Ne var komşu, saatin sesini mi dinliyorsun?

— Evet, diyordu Recai Bey. Bir sağa, bir sola giden bu sarkaç bizim ömrümüzün hesabını tutuyor. Dünyada bir iz bırakmadan gelip geçenler bunun farkında olamazlar. Halbuki dünya, yeyip içilecek ve gece yatılacak bir otel değildir.

Eczacı:

— Eh, diyordu. Karınca kararınca... Bizler de arkamızda çocuklar, torunlar bırakıp gidiyoruz, daha ne?

Recai Bey:

— Komşu, diyordu. Sen üstüne alınma. Genellikle böyledirler. Kediler de, köpekler de arkalarında yavru bırakıp gidiyorlar. Adımızı andıracak bir şey bırakamazsak, beceremezsek, hiç olmazsa gözü kapalı gelip geçmemeliyiz.

— Ne yapalım yani?

— Sizin ne yapacağınızı bilemem. Ama ben gökyüzünde türlü şekiller olan bulutları seyrederim. Ulu bir çınar ağacını saatlerce seyretsem onun birkaç insan soyu süresince uzanıp giden ömrüne şaşarım. Bu ağacın, ya da sessiz duran bir dağın ağzı dili olsa da bize geçmişleri anlatsa, der düşünürüm.

Eczacı Bey:

— Sizin böyle şeylerle uğraşacak vaktiniz var, diyordu. Bir gazete alıyor, reklamlarına kadar okuyorsunuz. Ben böyle şeylerden sıkılırım doğrusu.

Recai Bey:

— Haklısınız, diyordu. Su akar, deli bakar, derler. Hakikaten ben bir derenin durmadan akıp geçmesini zevkle

seyrederim. Kıra gittiğim zaman bir kır çiçeğini koparmadan eğilir, renklerini, biçimini uzun uzun incelerim. Allah'ın büyük gücünü ve sanatını düşünürüm. Gözüme bir karınca ilişir. Kendisinden kat kat ağır bir çiçek tohumunu yuvasına götürmek için kan ter içinde kalır. Size gülünç gelen varlıklar beni saatlerce meşgul eder.

— Belli, diyordu Eczacı. Kuklacılık yapıyorsunuz.

Ne garip, değil mi? Gazeteye bir göz atmak, günün sıcağında soğutulmuş bir limonata veya ayran içmek için Recai Bey'in dükkânına gelen Eczacı, sokakta toplanarak vitrini seyreden çocuklara soruyordu:

— Ne o, Kuklacı yok mu içerde?

Recai Bey, bölmenin arkasına çekilmişse komşusunun bu sorusunu işitiyordu. Onun için Recai Bey sadece bir kuklacıydı. Yüksek tahsil yapmış, eczacılık diploması almış bulunan bu adam fakültenin arka kapısından mı mezun olmuştu? Kapalıçarşı'daki bir antikacının eline ayağına sarılarak yirmi santim boyunda, ama çok güzel giydirilmiş olan bir Barbaros Heykelciliği'ne binlerce lira değer biçmesiyle, bu Eczacı Bey'in duygusuzluğuna karşı ne demeli?

O, dudak büküp bön bön bakıp:

— Peki, anladık, Barbaros'un heykelinin küçük bir modeli, ama ne işe yarar, demesine karşılık Recai Bey, içinden:

— Anlamaktan bihabersin... Yılda bir meyve verirsin ey palamut ağacı, diyordu.

Gelgelelim, pastacı cahil sayılan, ilkokul mezunu bir kimseyken bu bakımdan daha duyguluydu. Anladığı ve zevk aldığı için Recai Bey Eczacı'ya göstermediği bir eserini ona gösterirdi. Adamcağız:

— Eee, pes doğrusu, diyordu. Bu Yavuz Sultan Selim değil mi?

Demek insan okuyup yazmakla diploma almakla olgunlaşmıyor. Cahil pastacı elini sürmeye korktuğu küçük büste hayranlıkla bakıyordu:

— Komşu çok iyi, çok güzel ama bunu kim taktir ediyor? Bu heykelciğin üzerine yığılmış emeğe kim kıymet veriyor? Eczacı'ya sorsan, "tahta parçası" deyip geçer.

Recai Bey:

— Beş parmağın beşi de bir değil işte, diyordu.

Pastacı kızıyordu:

— Geçen gün dükkân kapalıydı, bana oturmaya geldi. Senden konuşuyorduk da, bana: "Allah parayı, para yemeyi bilmeyen adamlara veriyor." dedi. "Burada kuklacılık yapacağına ye, iç, keyfine bak be adam!" Su hâle bakın Recai Bey. Diplomalı eczacı bu. Tevekkeli dememişler: "Kâbe'ye gitmekle eşek Hacı mı olur?" diye.

Recai Bey:

— Şaşmamalı, diyordu. Yaratılış işi bu. Kimi kuş besler, kimi çiçek meraklısıdır. Bir kısım insan boğazına düşkündür, yer yer, gözü doymaz. Biri de çıkar kuklacılık yapar.

Ama turistik eşya satan bir iki antikacı onun şişkin çantasında ne getirdiğini ilgi ile izliyorlardı. Sanata değer veren insanlardı bunlar. Ellerinden iş gelen bir iki oymacıya Recai Bey'den aldıkları bir heykelciğin benzerini yaptırmaya kalkmışlardı. Evet, hayli benzetmişti bu adamlara. Ama neye yarar? Recai Bey'in verdiği hava ve ruh yoktu onların eserlerinde. Fakat Recai Bey para kazanma hevesinde değildi. O, daha çok taktir için antikacılara gidiyor, pek önem vermediği eserlerini satıyordu.

*
* *

Yıldız, pekiyi ile ortaokulu bitirdiği ve liseye hazırlandığı sırada diploma töreni için düşündükleri sergiden okul idaresine biraz söz etmişti. Çevredeki çocuk velilerinin çağrıldığı bu törene, birkaç gazete idarehaneleri de muhabir göndereceklerdi.

Recai Bey hazırladığı küçük heykelciklerin son rötuşunu yapıyor, onları Yıldız özenle giydiriyordu.

Yine bu arada Calibe Hanım'a apartman komşularından birinin tanıdığı bir zat talip olmuştu. Henüz pek genç olan Calibe, kendisine teklif yapıldığı zaman bunu hemen babasına bildirmişti. Recai Bey:

— Kızım, dedi. Evlilik bir şans işidir. Bedri'ye görev verelim. Bir araştırsın. İkinci defa bir hataya kurban gitmeyelim.

Bedri Bey, ablasının bu ikinci evliliği konusunda biraz titiz davranıyordu. Alacaklı olan Cevat Bey kırk yaşına gelmişti. Çok yaşlı bir annesi vardı. Onun evlenmesini, bu seksenine yaklaşmış olan kadın istiyormuş.

Calibe, bu hanımla Zümrüt Apartmanı'nın dairesindeki bir kiracının daveti ile görüştü. Bu ihtiyar hanım, oğlunun kendisini üzmemek için evlenmediğini, şimdi bu evlenmeye onu kendisinin teşvik ettiğini anlatmıştı.

Calibe:

— Bir adam gözü kapalı evlenip mutlu olabilir mi, dedi. Bu evliliği sadece siz istiyorsunuz.

Huriye Hanım:

— Hanımefendi kızım, dedi. Anasına kıymet veren karısına da kıymet verir. Cevat hakikatli bir erkektir. Ama ben, artık benim için, yalnız yaşadığını istemiyorum.

— Cevat Bey'in sıradan bir memur olduğunu söylüyorlar.

— Evet, biraz pasif bir gençtir. Çekingendir. Bu sebeple memuriyet hayatında sivrilemedi.

— Benim haşarı bir kızım olduğunu biliyor musunuz?

— Söylediler Calibe Hanım. Biraz asabi, huysuzmuş. Fakat sizden çok, büyükbabasına bağlıymış. Böyle olmasa da Cevat onunla muhakkak anlaşır.

Bu üstünkörü konuşmadan sonra, kiracının dairesinde verilen yemekte, Calibe Cevat Bey'le tanışmıştı. Anasına bağlı olan bu adam, biraz mahcuptu. Ama tertemiz bir erkek olduğu anlaşılıyordu. O Calibe'yi beğendiği gibi Calibe de kuşkularını bir tarafa atmış ve:

— Baba, demişti. Hiç de fena bir adam değil:

Recai Bey:

— Sen bilirsin kızım, dedi. Gözün tuttuysa evlenirsin.

— Maaşı bir aile geçindirmeye yetmez. Huriye Hanım'ın da bir dul maaşı var. Bize yardım eder misin?

— Kime yardım etmedim ki!

Sahire Hanım'a gelince, Cevat Bey'in annesinin basit, düşe kalka evinin işini gören bir hanım olduğunu ileriye sürerek:

— Bu iş olursa ayrı oturmaları gerekir, dedi. Kadın şimdiki evinde otursun varsın. Bize ayak uyduramaz o.

Recai Bey:

— Bana kalırsa, bu evlilikte en büyük hoşnutsuzluk senden gelir, dedi. Sen her işte bir engel olmayı seversin. Mademki kızın beğendi, sen bu işi bozmaya çalışma.

Eve gelmiş olan huzur Sahire Hanım'ın evliliği engellemesi yüzünden yine kaçmıştı. Ana kız arasında hemen her gün bir çekişme oluyordu.

Nihayet Calibe, Huriye Hanım'la Cevat Bey'in evine gitmeye, onlarla birlikte oturmaya karar verdi. Bunu anlattığı zaman babası:

— Ben yardım etsem de çok sıkıntı çekersin, dedi. Salonları birleştiren ara kapıyı kapatırız. Odalardan birinde Huriye Hanım yatar, bir odayı da Calibe ile Cevat alır, üçüncü odada da Fatma yatar. Böylece kira derdinden kurtulurlar.

Sahire Hanım'ın itirazları bir işe yaramadı. Huriye Hanım'la Cevat Bey'le bu yeni yerleşme şekli konuşuldu. Onlar Recai Bey'in bu teklifine çok sevinmişlerdi. Şimdi o zamana kadar evlenmeyen Cevat Bey bu evliliğe can atıyordu.

Yavaş yavaş bitişik daire boşaltıldı. Boya ve badana rötuşu yapıldı. Mayıs sonunda da nikâhın kıyılmasına karar verildi. Ana oğul, haftada bir olsun yemeğe geliyor, iki aile birbirine yavaş yavaş ısınıyordu. Tabii Sahire Hanım'ın kasılması gittikçe artıyordu.

Bir pazar, salonda Huriye Hanım:

— Beyefendi dairede değiller mi, diye sorunca Sahire Hanım:

— Dairede, dedi. Torunu ile bebek oynuyor.

Huriye Hanım şaşmıştı buna. Calibe Hanım:

— Anne, sen bir türlü bu işi anlayamadın, dedi.

Sahire Hanım:

— Nesini anlayacağım, dedi. Baban Kuklacı değil mi?

Sahire Hanım, şimdi de kendisini yükseltmek için kocasını kötülüyor, onu aşağılıyordu. Cevat Bey:

— Sahire Hanımefendi, dedi. Recai Beyefendi vali muavinliğinden emekli değil mi?

Sahire Hanım:

— Sözde, dedi. Ama bir insan kalıbının adamı olmayınca...

Ortada bir soğukluk olmuştu. Dede torun yemeğe geldikleri zaman bu durgunluğun sebebini sordular. Calibe:

— Anneme sor, dedi.

Recai Bey:

— Anlıyorum, dedi. Valide Hanım ister ki ben onu koluma takayım da sosyetik toplantılarda gezdireyim. Onun insanlık ölçüsü budur. Ben bugüne kadar elime oyun kâğıdı almadım. Birtakım açıkgözlere kaptıracak param yok. Ben kuklacı dükkânında başımı dinlemeyi seviyorum.

Sonra Cevat Bey'e dönmüştü:

— Bir gün dükkâna geliniz.

Hakikaten, bir iki gün sonra Cevat Bey kuklacı dükkânına gitti. Recai Bey bir Yunus Emre büstünü işliyordu. Elindeki oluklu kalemle ince ince yongalar kopartıyor, elindeki ağacı üflüyor, tekrar çalışıyordu.

Cevat Bey'e oturacak bir yer gösterdikten sonra:

— Her insanın ikinci bir yönü vardır, dedi. Ama ben çok yönlü bir insanım. Vali muavinliğim sırasında, elim değdikçe yazıhanemde karakalem resimler yapardım. Bazen yemek vaktini unuttuğum olurdu. Şimdikiler bu resim konusunda bakarak yapılan ve tabiata uygun olan resimleri beğenmiyorlar. Ressam eğer bir sanatkârsa yaptığı esere kendisinden de bir şeyler katmalıymış. Ben başkalarının düşüncelerine, sanat anlayışlarına değer veririm. Ama gördüğü bir şekli elindeki kâğıda aktarmanın da bir Allah vergisi olduğunu bilirim.

Recai Bey elindeki işi bırakmış, çektiği bir kâğıda çizgiler çiziyordu. Kendisini önemle dinleyen Cevat Bey, Recai Bey'in uzattığı kâğıda bakar bakmaz:

— Beyefendi, dedi. Siz hakikaten başarılı bir sanatçısınız.

Recai Bey ileride damadı olacak olan erkeğin resmini birkaç çizgi ile kâğıda geçirmişti. Kendisini böylece tanıttıktan sonra, elindeki büstü de uzattı:

— Kime benziyor, diye sordu.

Cevat Bey:

— Zannedersem Yunus Emre'nin büstü olacak, dedi.

— Evet, dedi Recai Bey. Ama biz bu halk ve tasavvuf sairinin resmine bir yerde rastlamadık. Ellerde dolaşan, kitaplara geçen, değerli bir ressamımızın meydana getirdiği eserdir.

Cevat Bey:

— Beyefendi, dedi. Duygulara, tahminlere göre meydana getirilen bu resmi kabul etmiş oluyoruz. O kadar ki, elinizde, oymakta olduğunuz bu baş, bana Yunus Emre'yi tanımak fırsatını hemen verdi.

Recai Bey:

— Oğlum, dedi. Sizin bu büstü tanımanız bana kendime karşı olan güvenimi artırıyor. Bana inanınız, ne Sahire Hanım, ne Calibe, ne de oğlum benim bu sanat anlayışımı görmek isterler. Yalnız Perihan ve torunum Yıldız büsbütün başka görüştedirler. Ben ne dereceye kadar çevremle ilgilenirsem oğlum o kadar kendi âlemindedir. Bu bir yaratılış meselesi. Başka başka duygularda olan insanları bir kazanda kaynatsanız yine birbirleriyle kaynaşamazlar.

Cevat Bey:

— Fakat Calibe Hanım sizi taktir ediyor, dedi.

Recai Bey:

— Eserlerim, başarım bakımından evet, dedi. Ama benim böyle bir dükkân açıp kapıya 'Kuklacı' tabelasını asmama her zaman karşıdır. Çünkü bu hâl toplum içinde övünülecek bir durum değildir. Görüyorsunuz ya, ben Yıldız'la bir odaya

kapanıp bir orta oyunu sahnesinin tiplerini yapıp giydirirken bundaki folklar hizmetini taktir edeceklerine: "Bebek oynuyor." derler.

Cevat Bey:

— Bu başarılarınızı hayret ve taktirle karşılıyorum, dedi. Fakat böyle bir dükkân açmanıza, 'Kuklacı' tabelası koymanıza sebep nedir?

Recai Bey güldü:

— Makine aşkı, dedi. Ben, el sanatlarını severim. Makinelere karşı büyük bir ilgim vardır. Bu küçük torna ve matkap makinelerini bunun için aldım. Ama benim yapmak istediğim işlere bir etkisi yok. Bu torna beni başka işlere de yöneltti.

Cevat Bey:

— Bunları antikacılara mı satacaksınız, diye sordu.

— Hayır, dedi Recai Bey. Nihayet bir Dede Efendi, bir Neyzen Tevfik, bir Hacı Arif Bey, nihayet bir mehter takımı ancak konservatuvara hediye edilebilir.

Cevat Bey:

— Bir mehter takımının ortaya çıkarılması son derece güç geliyor bana, dedi.

— Öyledir, dedi Recai Bey. Çünkü böyle bir mehter takımı yapmaya kalkınca ellerindeki aletlere kadar her şeyin tamamlanması gerekir. Ben fırsat buldukça gider bu takımdaki kıyafetleri tespit eder, aletlerin fotoğraflarını çekerim. Bir şeyi yapmak için o şeyi iyi bilmek gerekir.

Cevat Bey ileride kayınbabası olacak kimsenin nasıl bir sanatçı olduğunu görmüş ve anlamıştı. Belki kendisinde böyle işleri başaracak güç ve eğilim yoktu, ama çok taktir ediyordu.

Huriye Hanım hemen hemen Recai Bey'le aynı yaştaydı. Tam bir Türk ve ev kadınıydı. Hiç kibirlenmeden, şimdi otur-

dukları kira evinde, evin bütün işini gördüğü gibi yemekleri de pişirdiğini anlatıyor, bunda hiçbir sakınca görmüyordu.

Haziran ortalarında Huriye Hanım'la oğlu bitişik daireye taşındılar. Pek fazla eşyaları yoktu. Olanlar da biraz eskiydi. Ama Calibe, Huriye Hanım'la birlikte bunları yerleştirirken hiç küçümsemiyordu.

O zamana kadar kullanılmamış olan bu ikinci dairenin mutfağı da Huriye Hanım tarafından çalıştırılmaya başlandı.

Sahire Hanım'ın huysuzluğu gittikçe artıyordu. Calibe'nin de canına yetmişti. Bir gün, nikâh dairesine giderek nikâhı kıydırdılar. O akşam Recai Bey'in tarafında yemek yendi ve Calibe bitişik daireye taşındı.

Şimdi Sahire Hanım gelini ile uğraşmaya başlamıştı. Onu durmadan oğluna şikâyet ediyordu. Bir akşam yemeğinde Bedri:

— Baba, dedi. Üstümüzdeki daire boşalıyor, müsaade et, biz de oraya taşınalım, annem de rahat etsin.

Recai Bey:

— Daire boşalınca taşınırsınız, dedi.

Bu, Sahire Hanım için ağır bir darbeydi. Calibe ara kapıyı kilitlemiş, salondan salona geçme işini engellemişti. Gelip de annesini görmüyordu. Haftada bir akşam Yıldız, annesine yemeğe gidiyordu. Calibe onun bir patavatsızlık yapacağından çok korkuyordu. Fakat kız, kuyruğuna basılmayınca pençe atmayan bir kedi gibiydi. O akşam sofra kurulmasına, sofra kaldırılmasına da yardım ediyordu.

Okuldaki sergiye hazırlandıkları sırada Sahire Hanım hastalandı. Recai Bey torununa:

— Şımarıklığın sonu bu işte, diyordu. Hem damar sertliği var, hem tansiyonu yüksek. Söz dinlediği de yok, durmadan bir şeyler yiyor. Sigarayı günde iki pakete çıkarttı.

Sahire Hanım yalnız kalmış sayılırdı. Kızı onu terk etmişti. Kocası ile herhangi bir düşüncede birleştiği yoktu. Perihan mümkün olduğu kadar bu kadından uzak kalıyordu.

Göz kararması, baş dönmesi, çarpıntı gibi bazı aksaklıklar ortaya çıkınca Sahire Hanım kendisinden korkmaya başladı. Bedri de karısını alıp üst kata çıkarsa temelli yalnız kalacaktı. Mutfaktan pek çıkmayan Fatma Hanım'la hiç anlaşamıyordu.

Recai Bey, hemen her akşam ona öğüt veriyor, yaşamak istiyorsa, çevresindekileri rahatsız etmemesini, özellikle sigarayı çok azaltmasını ve artık oburluğa bir nihayet vermesini söylüyordu.

Huriye Hanım birkaç defa ziyarete gelmişti ama Sahire Hanım odasından çıkmıyor ve bu aklı başında, nazik kadınla konuşmak istemiyordu.

*

* *

Calibe ile Cevat Bey iyi anlaşmışlardı. Yıldız'ın annesi ilk defa aklı başında ve saygılı bir erkek yüzü görmüştü. Cevat Bey, Hayri Bey gibi kendisini beğenmiş, o kasılıp kavrulan bir insan değildi. Az maaşlı bir erkekti, ama elinin darlığını dili ile örtmeye çalışıyor, bütün aile halkına çok iyi muamele ediyordu.

Hemen hemen her akşam, bir aralık Recai Bey'e uğruyor, ayak üstü de olsa hatırını soruyordu. Bedri Bey bu ikinci enişteyi biraz kıskanıyordu. Babası bu adama çabuk ısınmıştı. Yıldız bile onun ahlakını methediyordu.

Çok zeki, terbiyeli olan Huriye Hanım, Yıldız için annesine:

Recai Bey, karısı Sahire'ye hemen her akşam öğüt veriyordu.

— Yavrum, diyordu. Çocuk muhakkak biraz sinirli ve atak. Ama zannediyorum ki onu böyle yapan Hayri Bey'in tutumu olmuştur.

Calibe, bu ikinci evlilik hayatında biraz ferahladığı için, kocası geldikten sonra sık sık piyano çalıyordu. Gün görmüş bir kadın olan Huriye Hanım, gelininin bu neşeli hâllerinden hoşnuttu. Gençliğinde, yıllarca kanun çalmış, ama kocasının ölümünden sonra müziği terk etmişti. Şimdi, eski bilgileri yavaş yavaş ortaya çıkıyordu.

Öte tarafta, Sahire Hanım, bitişik salondaki piyano sesini duydukça sinirleniyor ve:

— Küçük hanımın keyfi yerinde, diyordu.

Perihan bu huysuzluğa karşı:

— Bırakınız anne, diyordu. Varsın biraz dünyasını bilsin. Hayri Bey'in hakikaten çekilir kahrı yoktu.

Recai Bey dükkâna gideceği sabah:

— Sahire, diyordu. Fazla sigara içme. Bir aralık Perihan'la şöyle bir dolaş. Hep eve kapalı kalma. Fazla bir şeyler yeyip mideni de doldurma.

Sahire Hanım o gittikten sonra:

— Görüyorsun ya Perihan, diyordu. Bunca senelik kocam, benim yediğimde gözü var. Vaktinden önce çökertti beni.

Perihan uysal ve makuldü:

— Anne, o sizin iyiliğiniz için söylüyor. Görüyorsunuz ya, bazen iyi bir meyve bulunca alıp getiriyor. Fatma Hanım'a da tembih ediyor. Fazla yağlı ve ağır yemekler yaptırtmıyor.

Simdi Bedri Bey de heves ediyor, çantasında, ceplerinde veya parmağına taktığı bir pakette bir şeyler getiriyordu. Getirdiklerini hemen Yıldız'a verir, kız da bunu uygun bir zamanda ortaya çıkartırdı.

Yıldız ilk ay başında yine annesinin tahsisatını eskisi gibi alıp götürmüş ve belli etmemeye çalışarak annesine vermişti.

Ne zaman hatırını sormaya gitse, muhakkak serzenişle, tenkitle karşılaştığı için, Calibe artık annesini yoklamaya gitmiyor, gitse bile babasının evde bulunduğu bir zamanı seçiyordu.

Okullar tatildeydi. Çocuklar sokaklara dökülmüşlerdi. Dükkânın önündeki vitrinin manzarası bu çocukları çok çeki-

yordu. Recai Bey Karagöz ile Hacivat yapmıştı. Ama bunlar öyle deve derisinden, yamyassı şeyler değildi. Gayet güzel ve aslına uygun bir şekilde giydirilmiş heykelciklerdi ki caddenin o tarafından geçenler muhakkak durup bakıyor, bazı meraklı olan kimseler soruyorlardı:

— Şu Hacivat'la Karagöz kaça?

Recai Bey:

— Satılık değil, diyordu. Vitrin süsü olarak yaptım.

— Ne kadar isterseniz veririm.

— Ben parada değilim, bu merak meselesi.

Ama diğer taraftan çocuklara topaç, kızlara her tarafı oynayabilen, ıhlamur ağacından yapılmış, gayet güzel giydirilmiş bebek, beşik, oda takımı falan satıyor, hem de bunları inanılmayacak kadar ucuza veriyordu.

Diploma töreni günü Recai Bey, belki senelerden beri ilk defa takım elbise giydi. Beyaz gömleğinin manşetlerine altın kol düğmelerini ve boğazına boyun bağını taktı.

Okulun en büyük sınıfında kabul edilen konuklar, öğretmen ve öğrenciler tarafından ağırlandı. Kültür Bakanlığından gelen bir zat çocuklara diplomalarını vedi. Daha sonra çocuklar millî oyunlar oynadılar, müzik yaptılar ve marifetlerini gösterdiler.

Konuklar bu törenden çok hoşlandı. Ama okulun sergi odasında gösterilen heykelcikler, eski saray kıyafetleri, orta oyunu sahnesi, mehter takımı ve büyük bestecilerden birkaçının, sonra Yavuz Sultan Selim'in, Barbaros'un, Yunus Emre'nin ve Mimar Sinan'ın heykelleri inanılmaz bir şaşkınlık uyandırmış; bu yüzleri tıpkı benzeten Recai Bey'le, heykelleri giydiren Yıldız uzun uzun tebrik edilmişti.

Askerî Müzeye, konservatuvara, Millî Eğitim Bakanlığına hediye edilen bu eserlerin gazete muhabirleri tarafından çeşitli c çekildi ve dede ile torun coşkuyla alkışlandı.

Ertesi günkü gazetelerin birkaçında eserlerden başka Yıldız'la Recai Bey'in de fotoğrafları vardı.

O pazar Recai Beylerde yapılan yemekli toplantıda adamcağız:

— Bedri Bey oğlum, dedi. Ben memleketimin çeşitli vilayetlerinde başarı ile çalıştım, aksayan birçok işi yoluna koydum. Bunlar benim görevimdi. Ama benden söz eden kimse çıkmadı ortaya. Bizim en kötü tarafımız, çalışan bir kimseyi rahatımızı kaçırdığı için, yanımızdan uzaklaştırmaya girişmekti. Çünkü çok çalışan az çalışanın bir bakıma düşmanıdır. Onun tembelliğini, beceriksizliğini ortaya koyar. Zekâsı, kabiliyetleriyle sivrilip ileriye çıkanları sevmeyiz. Ben bunu çok iyi bildiğim için başarıları yanımdakilerin eseri olarak ortaya atardım.

Bedri Bey:

— Baba, sözü nereye getireceksin, dedi.

— Kuklacıya, dedi Recai Bey. İşte hepinize gülünç gelen bu iş, son zamanımda beni bir sanatçı olarak ortaya attı. Emeğimin, kabiliyetimin karşılığını taktirlerle, tebriklerle gördüm.

Cevat Bey:

— Peder, dedi. Ellerinizin ortaya çıkardığı bu ince sanat kadar insan, tarih ve folklor bilginize de hayran kalır. Bu orta oyunu sanatçılarını, bu tarihî saray kıyafetlerini, mehter takımını giydirmek ikinci bir kimsenin başaracağı bir iş değildir.

Recai Bey:

— Bunu büsbütün bana yüklemeyiniz, dedi. Yıldız'ın ellerinin hiç yardımı olmadı mı?

Yıldız:

— Ben kendi kendime bir şey yapamazdım dede, dedi.

Recai Bey:

— Böyle konuşma kızım, dedi. Herkes beni bir İbiş kafası yontmak, çocuklara topaç yapmaktan başka bir iş görmeyen bir kuklacı derken, sen beni çok iyi anladın ve benim yapmak istediklerimi benimsedin.

Ertesi sabah, Recai Bey yine kalkmış, dükkâna gitmek için hazırlanmıştı. Yıldız şaşırmıştı:

— Yapacak iş kaldı mı dede, dedi.

Recai Bey:

— O kuklacı dükkânını kapatmak lazım kızım, dedi. Antikacılar, bazı heykel dökümcüleri başımı ağrıtacaklar.

Recai Bey'in hakkı vardı. Hakikaten bazı imalatçılar, Recai Bey'den bu tarihî tipleri pirinçten veya alçıdan dökmek için model istiyorlardı. Hem de bir hayli yüksek para veriyorlardı. Onları başından savan Recai Bey bir iki yere uğradıktan sonra dükkânı açtı.

Bir kamyonet buzdolabı ile divanı ve Recai Bey'e ait ufak tefek birkaç eşyayı apartmana götürdü. Ortada tezgâh ve üzerindeki torna ile matkap makinesi kalmıştı. Recai Bey, oyma kalemlerini çantasına koyarken bir başka kamyonet gelip iki makineyi ve tezgâhı aldı.

Recai Bey, ev sahibi ile konuştuktan sonra, dükkânın kapısının üzerindeki "Kuklacı" tabelasını indirdi.

Bu sırada Eczacı bir limonata içmeye gelmişti. Dükkânı hayli boşalmış görünce:

— Ben kaç defa söyledim komşu, dedi. Böyle kuklacılık sökmez bu memlekette. Buraya bir eskici dükkânı açıp da günde iki pençe yapsaydın dünyanın parasını kırardın.

Kuklacı'yı seven çocuklar, dükkânın kapanmış olduğuna üzüldüler.

Recai Bey:

— Haklısın komşu, dedi. Düşünemedim işte.

Eczacı gittikten sonra kepengi indirip dükkânı kilitledi, anahtarı götürüp mal sahibine teslim etti.

O gün öğleden sonra, kalıpçılar, antikacılar birkaç defa gelip Recai Bey'i aradılar. Ayağı alışık olan oğlancıklar ve kızlar kapalı kepengin üzerine yapıştırılmış bir kâğıdı üzüntü ile okudular. Bu kâğıtta:

"Kiralık Dükkân" yazılıydı.

-SON-

1

KEMALETTİN TUĞCU

1902 - 1996

Sevgili Çocuklar,

Hepinizin çok iyi tanıdığı Kemalettin Tuğcu'dan kitaplığınıza yeni kitaplar kazandırmaya devam ediyoruz.

Usta ve kıvrak kalemiyle Türk çocuklarına ömrünü ve gönlünü veren Kemalettin Tuğcu'nun şimdiye kadar hiçbir yerde yayınlanmamış bu güzel eserini de zevkle okuyacağınızdan eminiz.

Kemalettin Tuğcu Serisi (50 Kitap)

1-Kuklacı (100 TEMEL ESER)
2-Bir Garip Kızcağız
3-Babam ve Ben
4-Yetimler Güzeli
5-Dilenci Baba
6-Kuyulu Bahçe
7-Annelerin Çilesi
8-Yetim Ali
9-Sokak Köpeği
10-Dağdaki Yabancı
11-Deniz Kızı
12-Benim Annem
13-Küçük Serseri
14-Şeytan Çocuk
15-Yılanlı Bağ
16-Bu Çocuk Kimin?
17-Cambazın Kızı
18-Toprak Adamları
19-Köyde Unutulanlar
20-Sütannem Nazlı
21-Süt Kardeşler
22-Babasızlar
23-Köyden Gelen Kız
24-Kız Evlat
25-Küçük Bey
26-Baba Evi
27-Balıkçının Kızı
28-Küçük Hanım
29-Güllü Bahçe
30-Tanrı Misafiri
31-Bir Dağ Masalı
32-Doğduğum Ev
33-Küçük Erkek
34-Satılan Çocuk
35-Büyüklerin Günahı
36-Hacı Baba
37-Annemin Hikâyesi
38-El Kapısı
39-Köydeki Arkadaşım
40-Çocuk İhtiyar
41-Sokaktan Gelen Çocuk
42-Can Yoldaşları
43-Küçük İşportacı
44-Eskicinin Köpeği
45-Çocukluk Arkadaşım
46-Ana Kucağı
47-Kırk Ev Kedisi
48-Kartal Yuvası
49-Karakaçan
50-Devlet Kuşu

ISBN: 978-9753810982
9 789753 810982

DAMLA YAYINEVİ®

Tel: 0212 514 28 28
Faks: 0212 528 24 01

www.damlaegitim.com